HIIUMAA TEATAJA

Hiiumaa valla väljaanne • Tasuta

Detsember 2026 • nr 101

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Ragnar Raim

Ron Aiden Kivistik

Õnnitleme vanemaid!

Minu kodu on HIIUMAA

ajakohasta oma elukohaandmed
rahvastikuregister.ee

Vallavalitsuse istungitelt

- Tunnistati riigihankes „Naistlaiu sadamale laaduri soetamine“ (viitenumber 316501) edukaks OÜ SAMI Masinakeskus esitatud pakkumus nr 660929, mille maksumus ilma käibemaksuta on 39 100 eurot.
- Tunnistati riigihankes „Kärdla lasteaia projekteerimis- ja ehitustööde tellija esindaja teenus“ (viitenumber 315482) edukaks osaühing Ehitusagentuur esitatud pakkumus nr 654698, mille maksumus ilma käibemaksuta on 33 306 eurot.
- Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Kärdla linnas asuv Vabaduse 56-2 korteriomand, määrati korteriomandi võõrandamise alghinnaks 23 920 eurot.
- Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Hellamaa külas asuv Teeääre kinnistu, määrati kinnistu võõrandamise alghinnaks 23 920 eurot.
- Sõlmiti osaühinguga Greeman töövõtuleping Kõpu tuletorni masinahoone katuse ehitustööde tegemiseks maksumusega 10 900 eurot ilma käibemaksuta.
- Anti munitsipaalasutusele Hiiumaa Haldus nõusolek lepingu sõlmimiseks hanke „Kärdla kooli välikoristusteenus 2026–2027“ 1. osa (Kärdla kooli välikoristusteenus) kohta Töömesilased24 OÜ-ga. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 15 720 eurot.
- Anti munitsipaalasutusele Hiiumaa Haldus nõusolek lepingu sõlmimiseks hanke „Kärdla kooli välikoristusteenus 2026–2027“ 2. osa (Kärdla kooli ümbruse haljasalade niitmisteenus) kohta Töömesilased24 OÜ-ga.
- Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuv Nuutri tn 21 kinnisasi ning määrati kinnisasja võõrandamise alghinnaks 130 000 eurot.
- Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Hiiumaa Jäätmejaam OÜ põhivaras olev autokaal Origin MWS 2/60 ning määrata võõrandatava vara alghinnaks 5000 eurot.
- Maksti välja perearstiteenuse toetus ühele perearstile summas 25 000 eurot.
- Tunnistati enampakkumise nr 258482733 „Renault Trafic, 2012. a“ tulemus edukaks ja loeti enampakkumise võitjaks Maksim Vorobiev võidusummaga 4 188 eurot.
- Eraldati mittetulundusliku tegevuse projektitoetused 2026. aasta sügisvoorus vastavalt projektitoetuste komisjoni ettepanekule.
- Kinnitati Rudolf Tobiase nimelise Kärdla muusikakooli õppetasud alates 12.11.2026.
- Vabastati Margarita Korol Lauka põhikooli direktori ametikohalt alates 8. novembrist 2026 ning kinnitati Hiiumaa vallavalitsuse hallatava õppeasutuse Lauka põhikooli direktori asendajaks alates 9. novembrist 2026. a kuni põhikohaga direktori ametisse kinnitamiseni Anneli Sadam.
- Vabastati Margarita Korol lasteaed Vigri direktori ametikohalt alates 8. novembrist 2026 ning kinnitati Hiiumaa vallavalitsuse hallatava õppeasutuselasteaed Vigri direktori asendajaks alates 9. novembrist 2026. a kuni põhikohaga direktori ametisse kinnitamiseni Liina Lepamaa.
- Kinnitati Pühalepa vaba aja keskuse juhatajaks ja Palade loodusharidus-keskuse juhatajaks alates 9. novembrist 2026 Margarita Korol.
- Seati tähtajatu sundvaldus Hiiumaa valla munitsipaalomandis olevatele Kõrgessaare alevikus asuvatele kinnisasjadele (4 kinnisasja). Sundvaldus seatakse tähtajatult Telia Eesti AS kasuks projekteeritud passiivse fiiberoptilise side juurdepääsuvõrgu rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).
- Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuvatele Hiiumaa valla omandis olevatele kinnisasjadele (3 kinnisasja). Isikliku kasutusõiguse sisuks on õigus omada maaüksusel maatükiga püsivalt ühendatud tehnorajatisi ning teostada kõiki töid, mis on vajalikud tehnorajatiste ehitamiseks, hooldamiseks, korrashoiuks, remontimiseks ja likvideerimiseks.
- Seati isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Hiiumaa valla omandis olevale Jausa külas asuvale Kaitseriba tee T1 kinnisasjale ja määrati isikliku kasutusõiguse seadmise tingimused. Isikliku kasutusõiguse sisuks on nimetatud kinnistul õigus omada maaüksusega püsivalt ühendatud tehnorajatisi ning teostada kõiki töid, mis on vajalikud tehnorajatiste ehitamiseks, hooldamiseks, korrashoiuks, remontimiseks ja likvideerimiseks.
- Otsustati seada tähtajatu sundvaldus Hiiumaa vallas Jõeranna külas asuvale maaüksusele. Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud elektrimaakaabelliini rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).
- Anti projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Kõlunõmme külas Siimu kinnistule abihoone püstitamiseks.
- Otsustati anda projekteerimistingimused Rootsi külas Karba kinnistule elamu ja abihoonete projekteerimiseks.
- Anti projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Selja külas asuvale Vanatoa kinnistule lauda püstitamiseks.
- Otsustati anda projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Vilivalla külas Roasto kinnistule üksikelamu püstitamiseks.
- Anti projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Emmaste-Kurisu külas asuvale hoonestatud Välja kinnistule paadikuuri projekteerimiseks.
- Otsustati anda projekteerimistingimused Kärdla linnas Aia põik 4 kinnistule olemasoleva elamu lammutamiseks ja uue üksikelamu ehitamiseks.
- Anti projekteerimistingimused Kodeste külas Maasika kinnistule elamu ja abihoonete püstitamiseks.
- Otsustati nõustuda maa riigi omandisse jätmisega Hiiu maakonnas Hiiumaa vallas Harju külas asuva Raama katastriüksuse osas ning määrata Raama katastriüksuse 20501:001:1261 sihtotstarbeks maatulundusmaa 100%.
- Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kaasiku külas asuva Aino kinnisasja jagamiseks.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Partsi külas Juhani kinnisasja jagamiseks.
- Anti nõusolek Hiiumaa vallas Palukülas asuva Soobametsa kinnisasja jagamiseks.
- Muudeti Hiiumaa vallas Villemi külas asuvate Uuekopli ja Klopi kinnisasjade vahelist piiri.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuvate Paju tn 8 kinnisasja ja Paju tn 12 kinnisasja vahelise piiri muutmiseks.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuvate Pikk tn 31 kinnisasja ja Pikk tn 33 kinnisasja vahelise piiri muutmiseks.
- Algatati Hiiumaa vallas Jausa külas Karlu kinnisasjal asuva Selleri tee lõigu osas avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.
- Otsustati algatada Hiiumaa vallas Jausa külas Kommi kinnisasjal asuva Kaitseriba tee lõigu osas avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.
- Algatati Hiiumaa vallas Paope külas Kaugeniidu kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.
- Otsustati algatada Hiiumaa vallas Paope külas Tõnise-Laiase kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.
- Kiideti heaks 11 hajaasustuse programmi aruannet.

VALLAVANEMA VEERG

Ilusat ning rahulikku advendiaega!

Ajal, mil te ajalehte käes hoiate, on advendiaeg ukse taga. Neid ridu kirjutades on aga alanud tõeline kaamoseaeg. Märg ning kõle sügis on päriselt kohale jõudnud.

Aga juba lasteraamatust „Jussikese kaksteist sõpra“ teame, et oktoobrile järgneb alati november, viimasele omakorda detsember. Ja siis algab taas uus ring. Nii on ka pimedal ja kõledal ajal oma koht ning teadmine, et peagi hakkavad päevad jälle pikemaks minema, annab põhjust rõõmustada.

Novembri lõpp tähendab muu hulgas seda, et **eelarveaasta ring hakkab täis saama** ning vallavalitsusel tuleb volikogule üle anda järgmise aasta eelarve eelnõu.

Tuleb tõdeda, et tänavu on eelarve koostamine olnud keeruline protsess. Sisulises mõttes algab see juba septembri alguses, mil valla asutused ja valdkondade eest vastutajad esitavad oma taotlused. Seejärel toimuvad arutelud, et soovidest ja vajadustest paremini aru saada. Ning siis järgneb kõige keerulisem osa – võimaluste ja vajaduste tasakaalu leidmine. Sest soove on alati rohkem kui võimalusi.

Eriti keeruliseks teeb olukorra asjaolu, et mitmed kulud on kasvanud meist sõltumata. See tähendab, et isegi senise teenuste taseme hoidmine nõuab rohkem raha kui aasta tagasi. Rääkimata uutest tegevustest või vajalikest arendustest.

Üks ilmekas näide on kütuse hind, mille tõusu tunnetab ilmselt suurem osa meist. Kui jaanuaris maksis diisli-kütuse liiter umbes 1,35 eurot ning nüüd on hind kahe euro lähedal, tähendab see ligi 50-protsendilist hinnatõusu vähem kui aastaga. Ja kütuse kallinemine ei mõjuta üksnes tanklas makstavat summat. See jõuab transpordikulude kaudu ka kaupade ja teenuste hindadesse. Saarel, kus transpordiühendused mängivad igapäevaelus üliolulist rolli, tunnetame seda mõju eriti selgelt.

Samas ei saa eelarve koostamine tähendada üksnes kulude kärpimist ja kokkuhoidu. Peame vaatama ka tulevikku. Hoidma meie inimestele vajalikke teenuseid, toetama kogukondade elu ning leidma võimalusi Hiiumaa arenguks. Sest **kui täna jätame kõik vajalikud sammud astumata, võivad homsed probleemid osutuda veelgi suuremaks.**

See tähendab keerulisi valikuid. Kõike soovitut ei ole võimalik korraga teha ning mõni hea mõte peab ootama paremat aega. Oluline on, et tehtavad otsused oleksid läbimõeldud, põhjendatud ja lähtuksid Hiiumaa kui terviku huvidest.

Olen veendunud, et ka nendele väljakutsetele leiame lahendused. Kuigi selge on seegi, et vahepeal tuleb ahtamates tingimustes toime tulla.

Aga nagu aastaaegade vaheldumisegagi – ükski keeruline aeg ei kesta igavesti. **Oluline on hoida sihti, teha tarku valikuid ja üheskoos edasi liikuda.**

Rahulikku advendiaega ning valgust ja soojust meie kõigi kodudesse!

HERGO TASUJA
vallavanem

Milline on Hiiumaa aastal 2040?

Kas noorel on põhjust pärast õpinguid Hiiumaale tagasi tulla? Kas kohalik pere leiab sobiva kodu ja vajalikud teenused? Kas ettevõtjal on tegutsemiseks vajalikud tingimused? Kas ka pensionipõlve on Hiiumaal hea veeta? Ning kuidas kõige selle juures hoida Hiiumaa loodust, kogukondi ja elukeskkonna kvaliteeti? Nende küsimuste ümber on üles ehitatud Hiiumaa valla arengukava 2040+, mille vallavolikogu võttis koos tegevuskava ja eelarvestrateegiaga vastu 15. oktoobril.

Arengukava vaatab Hiiumaa tulevikku kolme vaate kaudu: hiidlased, elukeskkond ja majanduskeskkond. Arengukava roll on kirjeldada süstemaatiliselt Hiiumaa valla hetkeolukorda ja sõnastada selle alusel olulisemad tegevussuunad, et vallavalitsuse edasiste otsuste ja tegude aluseks oleksid ühtselt kirjeldatud eesmärgid.

Kolm vaadet Hiiumaa tulevikule

Hiidlaste vaates on kirjeldatud siinsete elanike vajadused ja võimalused erinevates eluetappides. Elukeskkonna puhul kodud, avalik ruum, loodus, taristu, ühendused ja toimepidevus. Majanduskeskkonna puhul ettevõtlus, tööjõud, investeeringud ja kohaliku ressursi väärindamine. Iga teema lõikes on kirjeldatud need aspektid, mida on valla võimuses kujundada, ja selle alusel on seatud strateegilised suunad, mille täitmist mõõdetakse läbi arengukavas toodud mõõdikute.

Arengukava valmis koostöös kogukonnaga

Arengukava koostamine kestis suure osa 2026. aastast. Kevadel toimusid valdkondade spetsialistide töötoad ning mais avalikud rahvakohtumised kõigi viie osavalla piirkonnas. Arengukava avalikustati kaasamiseks kahel korral. Saadud ettepanekute põhjal täpsustati nii arengukava kui ka tegevuskava. 27. augustil toimus vallavolikogus esimene lugemine ning enne lõplikku vastuvõtmist töötati dokumentidega edasi volikogu komisjonides.

Aruteludest tegudeni

Nüüd algab elluviimine. Arengukava annab pikaajalise suuna, tegevuskava paneb paika lähiaastate sammud ning eelarvestrateegia seob need valla rahaliste võimalustega. Iga-aastase seire käigus jälgitakse regulaarselt, kas seatud eesmärkide poole liigutakse, millised tegevused on ellu viidud ning mida tuleb muuta või ümber hinnata.

Aitäh kõigile, kes arengukava koostamisse panustasid. Nüüd liigume arutelust tegudeni, mille aluseks on Hiiumaa valla arengukava 2040+.

Skanni kood ja tutvu valla arengukavaga.

MIHKEL-EMIL MIKK
Hiiumaa valla arendusspetsialist

Valminud on Hiiumaa majandusülevaade 2025

Majandusülevaade võtab kokku aasta jooksul Hiiumaa majanduselus toimunud olulisemad sündmused ning annab ülevaate erinevate majandussektorite tulemustest.

Ülevaadet antakse välja juba aastast 1999 ja selle koostamisel tuginetakse ettevõtete esitatud majandusaasta aruannetele ja statistikaameti andmetele.

Peamised teemad:

- Hiiumaa majanduse üldnäitajad
- ettevõtlussektorite üldnäitajad ja sektorite ülevaade
- eksport Hiiumaa majanduses
- turismiaasta
- Hiiumaa ettevõtluskeskkond (ühendused, tööturg, kinnisvara)
- ettevõtluse tugiorganisatsioonid
- noorte ettevõtlikkuse arendamine
- tunnustatud Hiiumaa tegijad

Hiiumaa majanduses paistis 2025. aastal silma ettevõtete investeerimisaktiivsuse märkimisväärne kasv. Saare ettevõtete kogumüügitulu oli 211,9 miljonit eurot ja lisandväärtus 69,7 miljonit eurot. Lisandväärtus töötaja kohta suurenes 1,9%. Ettevõtete investeeringud põhivarasse kasvasid 58%, ulatudes 17,4 miljoni euroni. See oli viimase viie aasta kõrgeim tase.

Hiiumaa ettevõtted eksportisid kaupu ja teenuseid 51,2 miljoni euro väärtuses. Peamised eksporditurud olid Soome, Saksamaa ja Taani.

Hiiumaa suurimaks majandussektoriks jäi plastitööstus, mille müügitulu ulatus 46,7 miljoni euroni ja moodustas 22% maakonna ettevõtete kogumüügitulust. Võrreldes 2024. aastaga kasvas müügitulu enim põllumajanduses (28%), kalapüügis ja vesiviljeluses (21%) ning muus tootmises (17%). Kasvu näitasid ka tekstiili- ja rõivatööstus, ehitus ning toiduainete tootmine.

Hiiumaa tööhõive määr oli 2025. aastal 77,7%, mis oli Eesti maakondade kõrgeim näitaja. Registreeritud töötuse määr püsis samal ajal Eesti madalaim.

Hiiumaa suurimad tööandjad olid jätkuvalt aktsiaselts M ja P NURST (162 töötajat), Hiiumaa Tarbijate Ühistu (90) ja AS Dagöplast (88).

Täpsemalt saab lugeda majandusülevaatest. Trükised on saadaval vallavalitsuses ja arenduskeskuses. PDF-versioon on leitav Hiiumaa arenduskeskuse veebilehelt.

HIIUMAA ARENDUSKESKUS

Käina ja Suuremõisa kaugküte pälvis tõhususe tunnustuse

Eesti jõujaamade ja kaugkütte ühing tunnistas Hiiumaa valla Käina ja Suuremõisa kaugküttevõrgud tõhusa kaugkütte märgise tingimustele vastavaks. Tunnustus on hea uudis ka piirkondade korteriühistutele, kelle jaoks on oluline töökindel ja säästlik soojavarustus.

Korteriühistutele tähendab kaugküte mugavust: majal ei ole vaja oma katelt ega kütusevaru ning soojuse tootmise korraldamine jääb kaugkütte pakkuja ülesandeks. Tõhususe märgis annab ühistutele täiendava kindlustunde kohaliku küttelahenduse suhtes.

Tõhusa kaugkütte märgis on korteriühistutele oluline ka hoonete renoveerimisel. Tõhusast kaugküttevõrgust saadava soojuse kasutamine parandab hoone energiaarvutuse tulemust ning aitab saavutada nõutavat energiamärgise klassi kulutõhusamate renoveerimislahendustega.

Märgis üksi ei tähenda siiski automaatselt väiksemat küttearvet. Hoone soojuskulu mõjutavad ka maja soojustus, küttesüsteemi seadistus ja elanike tarbimisharjumused. Seetõttu tasub ühistutel tõhusa soojavarustuse kõrval pöörata tähelepanu ka oma maja energiasäästule.

Ühing teatas otsusest Hiiumaa vallavalitsusele 30. oktoobril. Märgised antakse üle 2027. aasta kaugkütte kevadseminaril või saadetakse vallale pärast üritust postiga.

INGRID PIIRSALU
Saarte Energiaagentuur

Hiiumaa sünnitusabi tuleviku kujundamiseks moodustatakse riiklik töörühm

16. novembril toimus Põhja-Eesti regionaalhaiglas kohtumine, kus riigi, haiglate ja Hiiumaa valla esindajad arutasid sünnitusabi edasist korraldust saarel. Kohtumisel lepiti kokku riikliku töörühma moodustamises, mille ülesanne on töötada välja turvalised ja toimivad lahendused nii lapseootel peredele kui ka Hiiumaa haiglale. Samuti otsitakse võimalusi toetada peresid, kes peavad sünnituseks saarelt lahkuma.

Hiiumaa sünnitusabi korraldus puudutab otseselt saare elanike turvatunnet, tervishoiuteenuste kättesaadavust ja Hiiumaa tulevikku elukeskkonnana. Lapseootel perede jaoks on oluline kindlustunne, et vajalik arstiabi on kättesaadav nii tavapärase raseduse kui ka ootamatute olukordade korral.

Kohtumisel osalesid sotsiaalministeeriumi, tervisekassa, Põhja-Eesti regionaalhaigla, Hiiumaa haigla, erialaseltside ja Hiiumaa valla esindajad. Ühiselt rõhutati, et kõigi edasiste otsuste keskmes peab olema ema ja vastsündinu turvalisus ning saarelisest asukohast tulenevate eripäradega arvestamine.

Töörühm hakkab välja töötama konkreetseid lahendusi

Riiklikku töörühma kaasatakse sotsiaalministeeriumi, tervisekassa, terviseameti, haiglate, erialaseltside ja Hiiumaa valla esindajad. Selle eestvedaja lepitakse kokku ministeeriumi, tervisekassa ja Põhja-Eesti regionaalhaigla koostöös.

Töörühma ülesanne on kaardistada sünnitajate ja vastsündinute raviteekonnad ning määratleda, kuidas korraldada plaanilisi sünnitusi, tagada valmisolek ootamatu sünnituse vastuvõtmiseks Hiiumaal ja tegutseda olukorras, kus vastsündinu vajab kiiret eriarstiabi.

Eesmärk on jõuda selge korralduseni, mis määrab, millist abi saab Hiiumaal, millal tuleb pöörduda mandri sünnitushaiglasse ning kuidas tagatakse kiire tegutsemine erakorralistes olukordades.

Kuidas on sünnitusabi praegu korraldatud?

Raseduse jälgimine jätkub Hiiumaal. Lapseootel naised saavad ka edaspidi käia kohaliku ämmaemanda vastuvõtul Hiiumaa haiglas ning saada nõu ja tuge sünnituseks valmistumisel.

Plaaniliseks sünnituseks suundutakse mandrile, soovi korral on võimalik sünnitada ka Kuressaares. Erakorralist abi osutatakse Hiiumaal senistel tingimustel.

Hiiumaa haigla teeb koostööd teiste sünnitushaiglatega, et iga pere saaks juba enne sünnitust läbi arutada, millal teele asuda, kuhu pöörduda ja kellelt vajaduse korral abi küsida. Ootamatu sünnituse või muu kiireloomulise olukorra korral tuleb helistada hädaabinumbrile 112.

Hiiumaa vald kaalub peredele ajutise toetuse loomist

Pikaajaliste lahenduste väljatöötamine võtab aega, kuid sünnituseks saarelt lahkuvad pered vajavad tuge juba praegu. Mandrile või Saaremaale sõitmine võib kaasa tuua täiendavaid transpordi- ja majutuskulusid ning vajaduse korraldada ümber pere igapäevaelu.

Seetõttu arutati kohtumisel ka vahepealseid võimalusi perede olukorra leevendamiseks. Hiiumaa vallavalitsus ja vallavolikogu kaaluvad ajutise ühekordse toetuse loomist, mis aitaks katta sünnitusega kaasnevaid vältimatuid lisakulusid.

Võimalik vallapoolne meede oleks ajutine lahendus ega asendaks vajadust riikliku rahastamiskorralduse järele, mis arvestaks Hiiumaa geograafilist eripära ja sünnitusabi kättesaadavusega seotud lisakulusid.

Elanikud kaasatakse aruteludesse

Koostöös Hiiumaa valla ja töörühma liikmetega on kavas korraldada saarel avalik arutelu. Seal saavad erialaspetsialistid, haiglate, sotsiaalministeeriumi ja tervisekassa esindajad selgitada sünnitusabi praegust olukorda, tutvustada edasisi samme ning vastata elanike küsimustele. Arutelu aeg ja koht antakse teada lähiajal.

Elanike kaasamine võimaldab otsuste ettevalmistamisel arvestada ka nende perede kogemuste ja vajadustega, keda muudatused kõige vahetumalt puudutavad.

Hiiumaa pered vajavad kindlustunnet

16. novembri kohtumine oli konstruktiivne ning kõik osapooled väljendasid valmisolekut panustada lahenduste leidmisse. Riikliku töörühma moodustamine on oluline samm, kuid sünnitusabi edasine korraldus, vastutus ja rahastamine vajavad veel kokkuleppimist.

Ühine eesmärk on, et ükski Hiiumaa pere ei peaks tundma end lapseootuse ja sünnituse ajal üksi ning emale ja lapsele vajalik arstiabi oleks turvaliselt kättesaadav ka saarel elades.

Hiiumaa vald jätkab koostööd riigi ja tervishoiuasutustega ning hoiab elanikke edasiste arengutega kursis.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Ennetus algab juhtimisotsustest: Hiiumaa eri asutuste juhid läbisid ühise ennetuskoolituse

Hiiumaal viidi läbi kolmepäevane Euroopa ennetusõppekava (EUPC) koolitus, mis tõi kokku kohalikud eri valdkondade juhid ja spetsialistid – teiste seas valla juhtkonna, Hiiumaa arenduskeskuse ja päästeameti esindajad. Koolitus on osa siseministeeriumi turvalisuse arenguprogrammist ning selle eesmärk oli luua ühine arusaam tulemuslikust ennetustööst ja selle mõju hindamisest.

Fotol Hiiumaa abivallavanem Liisi Mäeumbaed ja Hiiu-Läänemaa päästepiirkonna juht Hannes Aasma.

Koolituse viisid läbi ennetusvaldkonna eksperdid Helena Heidemann, Anu Leps ja Krista Pegolainen-Saar, kes leidsid hiidlastega kiiresti ühise keele. Koolitajad tõid eraldi esile, et kuigi õppekava ongi mõeldud eelkõige otsustajatele, on nii paljude eri asutuste juhtide ühine osalus haruldane, ent tulemusliku ennetustöö jaoks ülioluline.

„Tingimused, milles inimesed elavad, õpivad ja töötavad, kujunevad suuresti juhtimisotsuste kaudu – kuidas eelarvet jaotatakse, teenuseid korraldatakse, reegleid kehtestatakse ja avalikku ruumi kujundatakse," märkis Leps. Ta nentis, et kui eri asutuste otsustajad mõistavad ennetuse põhimõtteid ühtemoodi, saab selle siduda igapäevase juhtimisega.

Ka osalejad jäid koolitusega rahule, pidades saadud teadmisi ja ühiselt veedetud aega väärtuslikuks. „Koolituspäevade kõige tähtsam osa oli minu jaoks see, et saime olulised teemad üheskoos läbi arutada," ütles Hiiumaa vallavanem Hergo Tasuja. „Kaasa võtan teadmised ennetustegevuse teaduslikust vaatest. Oleme nüüd palju targemad selles, millised tegevused päriselt töötavad, võrreldes sellega, mida me seni vaid toimivaks pidasime."

SA Hiiumaa Arenduskeskuse juht Liis Lukas rõhutas asutustevahelise koostöö tähtsust: „Ennetus ei ole ühe asutuse ega spetsialisti töö. Kui hariduse, sotsiaalvaldkonna, noorsootöö ja ruumiplaneerimise otsustajad räägivad sama keelt, saame Hiiumaal teha otsuseid, mis toetavad inimeste heaolu juba enne probleemide tekkimist."

Ennetus ei ole sama mis abistamine

Kolme päeva jooksul käsitleti ennetuse põhimõtteid ja võimalusi Hiiumaa kontekstis. Alustati sellest, mis eristab ennetust abistamisest. Abistamine tegeleb juba tekkinud probleemidega, ennetuse eesmärk on aga vähendada probleemide tekkimise tõenäosust, mõjutades nende kujunemise põhjuseid.

Üks koolituse kesksetest sõnumitest oli, et tulemuslik ennetus algab keskkonna kujundamisest. Inimeste käitumist ja valikuid mõjutavad suurel määral tingimused, milles nad elavad, õpivad ja töötavad. Seetõttu ei saa ennetus piirduda üksikute teavituskampaaniate või programmidega. Konkreetsed sekkumised moodustavad ennetustööst vaid jäämäe nähtava tipu ning nende valikul tuleb eelistada teaduslikult tõendatud mõjuga lahendusi.

Põhjalikumalt uuriti riski- ja kaitsetegureid ehk asjaolusid, mis suurendavad probleemide tekkimise tõenäosust või aitavad neid ära hoida. Oluline osa koolitusest keskendus ennetustegevuste planeerimisele ja hindamisele: kuidas probleeme ja nende põhjuseid määratleda, seada selgeid eesmärke, valida sobivaid tegevusi ning hinnata, kas soovitud muutus on tegelikult toimunud.

Koolitusel omandatud teadmised toetavad Hiiumaa turvalisuse arenguprogrammi edasisi tegevusi. Eesmärk on liikuda üksikutelt ennetustegevustelt süsteemsema lähenemise poole, kus otsused põhinevad kohalikel vajadustel, teaduslikel tõenditel ning valdkondade- ja asutustevahelisel koostööl. Juba novembris kohtuvad turvalisuse arengukava töörühmad, et hakata ühiselt strateegiat looma.

Hiiumaa vald on üks kaheksast omavalitsusest, kes osalevad aastatel 2026–2028 siseministeeriumi turvalisuse arenguprogrammis. Programmi eesmärk on tugevdada kohalike omavalitsuste võimekust turvalisust süsteemselt kavandada, probleeme ennetada ning arendada valdkondadevahelist koostööd. Koolituse korraldas tervise arengu instituut (TAI).

KATRIN KIVI
Hiiumaa Arenduskeskus

Kerksuskeskused Hiiumaal – abi ja kindlustunne kriisiolukorras

Mis saab siis, kui su kodukohas katkeb pikemaks ajaks elekter, kaob veevarustus või tekib mõni muu ulatuslik kriisiolukord? Sellisteks puhkudeks on saarel valmis uksi avama kerksuskeskused, mis pakuvad inimestele tuge, infot ja esmavajalikku abi.

Millist abi kerksuskeskusest kriisi ajal saab?

- Infot ja juhiseid – selgitusi tekkinud olukorra, selle lahendamise ning edasise käitumise kohta.
- Joogivett – võimaluse saada puhast joogivett või infot selle kättesaadavuse kohta.
- Telefoni laadimise võimalust – võimaluse laadida mobiiltelefoni ja teisi väiksemaid seadmeid.
- Sooja ja peavarju lühiajaliseks viibimiseks – võimaluse tulla sooja ruumi, kui kodus pole elektrit või kütet.
- Toiduabi ja sooja jooki – võimaluse korral saab toitu soojendada ning abi esmavajalike vajaduste katmisel.

Kus asuvad kerksuskeskused Hiiumaal?

Hiiumaa vallas on ette valmistatud kümme kerksuskeskust, mis paiknevad saare eri piirkondades, enamasti kortermajade läheduses:

1. Kõpu rahvamaja Mägipäe külas
2. Lauka seltsimaja
3. Kõrgessaare päevakeskus
4. Hiiumaa spordikeskus Kärdlas
5. Palade spordihoone või koolimaja
6. Hellamaa perekeskus
7. Pühalepa vaba aja keskuse noortekeskus Suuremõisas
8. Putkaste Samaaria Misjoni hooldekodu
9. Elamuskeskus Tuuletorn Käinas
10. Emmaste Tuletõrje Seltsi depoo Emmastes

Lisaks on ettevalmistamisel mitu uut kerksuskeskust. Oluline, et hoonel on autonoomse kütte võimekus või generaatorivalmidus.

Millal keskused avatakse?

Kerksuskeskusteks olevad hooned täidavad tavalises olukorras oma tavapäraseid ülesandeid ja ei ole kriisiinfopunktina igapäevaselt avatud. Samuti ei pruugita iga kriisi korral kõiki keskusi tööle panna. Avatavad keskused valitakse vastavalt olukorrale ja abivajadusele. Teave selle kohta, millise keskus avatakse ja millal see tööle hakkab, avaldatakse Hiiumaa valla ametlikes infokanalites. Seetõttu tasub kriisiolukorras jälgida valla teadaandeid.

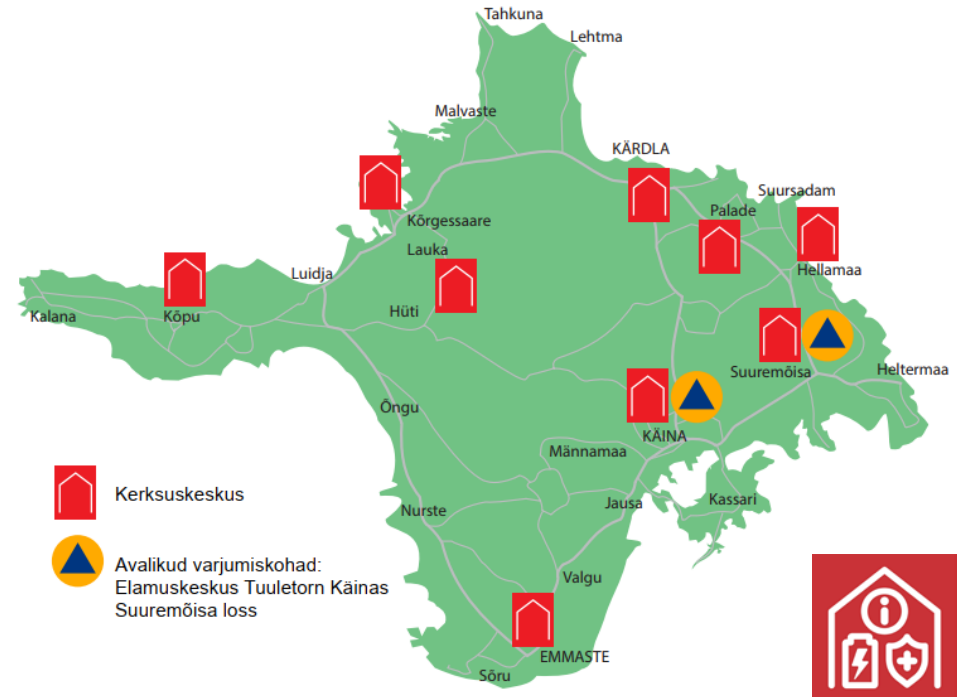

Tule kerksuskeskuse meeskonda!

Veelgi tähtsam kui alternatiivse kütte ja elektrilahendusega hooned on kerksuskeskuse ülesannete täitmiseks lahke pererahvas, kes on valmis kogukonnaliikmetele kriisis vabatahtlikuna appi tulema. Hea hiidlane või Hiiumaa sõber – kui oled valmis kerksuskeskuste tegevuses vabatahtlikuna osalema, ootame märguannet piret.sedrik@hiiumaa.ee. Oskuseid kerksuskeskustes paremini toeks olla saab sellekohases koolitusprogrammis, mida korraldame.

Igaühe valmisolek loeb

Kerksuskeskused on mõeldud inimeste abistamiseks kriisis. Samas ei asenda need inimese enda ja pere kriisivalmidust. Mõistlik on hoida kodus vähemalt nädala jagu joogivett, toitu, vajalikke ravimeid ja sularaha ning mõelda läbi, kuidas tulla toime elektri- ja sidekatkestuse korral.

Rohkem infot leiab leheküljelt olevalmis.ee.

Olgem üheskoos kriisideks valmis!

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Kelmid pühi ei pea

Pilk kalendrisse annab mõista, et aasta on kohe lõppemas ning peagi on käes jõuluaeg. Paljud ootavad õhinaga sellega kaasnevat rõõmu, puhkust ja võimalust olla koos lähedastega. Enne veel püütakse kiirelt lõpetada poolikud tööasjad ning leida tohutute pakkumiste seast sobivad jõulukingid. Samas on meeled juba elevad ja usaldavad.

See kõik loob soodsa pinnase kelmidele, kes kõhklemata olukorda ära kasutavad.

Seega tuleb pühade eel ja ajal olla eriti tähelepanelik, kuna petturid on platsis erinevates suhtluskanalites ning kasutavad inimeste usaldust ära üha osavamate viisidega.

Jätkuvalt on ühed levinumad pettuseviisid õngitsuskirjad ja -sõnumid, milles teavitatakse näiteks saabumata pakist, probleemist kullerteenuse või pangakontoga või kutsutakse kiiresti oma andmeid uuendama. Sõnumis olev link suunab sageli võltsitud veebilehele, mille kaudu püütakse kätte saada inimese pangatunnused või kaardiandmed.

Samuti on levinud telefonipettused, kus helistaja esitleb end pangatöötaja, politseiniku või mõne muu ametiasutuse esindajana. Inimesele räägitakse väidetavast ohust tema rahale või pangakontole ning kiireloomulisuse tunde tekitamisega suunatakse inimene tegema ülekandeid või avaldama oma PIN-koode.

Siinkohal tuleb rasvases kirjas rõhutada, et ei politsei ega pank ei palu telefoni teel ega ka silmast silma inimesel oma PIN-koode avaldada, raha turvalisuse tagamiseks seda võõrale kontole kanda või pakiautomaati viia. Samuti pöördub ja suhtleb panga või riigiasutuse töötaja eesti keeles ega palu inimestel endaga muus keeles rääkida.

Pühade eel sagenevad ka e-poodide ja müügikuulutustega seotud pettused. Sotsiaalmeedias ja internetikeskkondades pakutakse ahvatleva hinnaga kaupu, pileteid või kingitusi, mida tegelikult ei eksisteerigi. Pärast ettemaksu tegemist kaob müüja jäljetult. Seetõttu tasub ostudeks eelistada tuntud ja usaldusväärseid müügikeskkondi ning suhtuda äärmise ettevaatlikkuse ja umbusuga pakkumistesse, mis tunduvad liiga head, et olla tõsi.

Kuidas end pettuste eest kaitsta?

- Ära ava kahtlaseid linke ega sisesta nende kaudu oma pangatunnuseid või kaardiandmeid.
- Ära jaga kellegagi oma PIN1- ja PIN2-koode ning ära kinnita ühtegi Smart-ID või Mobiil-ID päringut, mille algatamise põhjust sa täpselt ei tea või mida sa pole ise algatanud.
- Kontrolli alati sõnumi saatja või helistaja tausta, võta ise asutusega ühendust selle ametlikul veebilehel avaldatud kontaktandmete kaudu.
- Internetist ostes kontrolli müüja tausta ja väldi kiirustades maksete tegemist.

Kui kahtlustad, et oled langenud pettuse ohvriks, võta viivitamatult ühendust oma pangaga ning teavita juhtunust politseid. Mida kiiremini tegutsed, seda suurem on võimalus kahju piirata.

Kõige olulisem on meeles pidada, et petturid mängivad inimese hirmude ja usaldusega ning sunnivad mõtlemata kiirustama. Kui tunned, et sind hirmutatakse ja survestatakse kiiresti tegutsema, siis hoopis toimi vastupidiselt. Peatu hetkeks, hinga, proovi säilitada rahu, mõtle läbi ja kontrolli üle. Ükski kingitus, sooduspakkumine ega väidetavalt kiireloomuline pangaprobleem ei ole väärt, et kaotada oma raha, isikuandmed ning seeläbi ka meelerahu ja turvatunne.

Hoiame ennast ja oma lähedasi ning ärme lase kelmidel meie pühaderahu rikkuda!

KAILI KIIK
Kärdla politseijaoskond

Keskkonnaamet kutsub aiaomanikke üles jagama kogemusi võõrnälkjate tõrjumisel

Millised võõrnälkjate tõrjevõtted on aidanud ja millised mitte? Keskkonnaamet kutsub aiaomanikke üles jagama oma kogemusi hispaania teeteo ja mustpeanälkja tõrjumisel.

Hispaania teetigu ja mustpeanälkjas on võõrliigid, kes paljunevad kiiresti ning põhjustavad kahju nii aedades kui ka looduses. Nende arvukuse vähendamiseks kasutavad aiaomanikud erinevaid tõrjevõtteid.

Selleks et saada parem ülevaade Eesti aedades kasutatavatest tõrjevõtetest ja sellest, kuidas aiaomanikud ise nende tõhusust hindavad, kutsume aiaomanikke osalema anonüümses küsitluses.

Küsitlusele ootame vastama aiaomanikke, kelle koduaias on esinenud hispaania teetigu või mustpeanälkjas ning kes on proovinud neid tõrjuda.

Mustpeanälkjas.

VÕÕRLIIK: HISPAANIA TEETIGU

Vasta keskkonnaameti küsitlusele aadressil keskkonnaamet.ee/voornalkjad. Samalt lehelt leiab ka ohtralt lisainfot võõrnälkjate kohta.

Küsitlusele vastamine on anonüümne. Soovi korral saab küsitluse lõpus jätta oma e-posti aadressi, et saada küsitluse tulemused või anda nõusolek oma kogemuste laiemaks jagamiseks.

Küsitluse tulemusi kasutame võõrnälkjate tõrjesoovituste täiendamiseks ning praktiliste tõrjenäidete jagamiseks teiste aiaomanikega, et võõrnälkjate arvukust tõhusamalt piirata.

Iga jagatud kogemus võib olla abiks ka teistele aiaomanikele!

KESKKONNAAMET

Vähem jäätmeid ei tähenda rohkem vaeva, vaid targemaid valikuid

Jäätmete liigiti kogumine on oluline, kuid veelgi parem on, kui jäätmeid üldse ei teki. Kuidas seda teha nii, et võidaksid keskkond, rahakott ja kogukond? Neile küsimustele otsiti vastuseid oktoobris Hiiumaal toimunud Zero Waste Estonia töötoas.

Kui räägime jäätmetest, keskendume sageli sellele, kuhu erinevad jäätmed panna. Tegelikult algab jäätmetekke vähendamine palju varem – uut toodet disainides, poes ostuotsuseid tehes, kodus toitu planeerides või hoopis otsustades, et uut asja pole vaja.

Oktoobris toimunud töötoas, mida juhendas Zero Waste Estonia ekspert Kristiina Kerge, kaardistasid osalejad oma igapäevaseid jäätmeid ning otsisid võimalusi nende tekkimist vältida. Aruteludes jõuti olulise tõdemuseni: jäätmete vähendamine ei ole ainult üksikisiku vastutus. Sama olulised on ettevõtete, omavalitsuse ja kogukonna loodud võimalused.

5 küsimust, mis aitavad jäätmeteket vältida

1. Kas mul on seda päriselt vaja?
Enne ostmist mõtle, kas tegemist on vajaduse või hetkelise sooviga. Kõige lihtsam viis jäätmeid vähendada on jätta tarbetu asi ostmata.

2. Kas saan kasutada midagi, mis mul juba olemas on?
Uue ostmise asemel vaata, kas olemasolev ese saaks täita sama eesmärki. Hoolda ja paranda oma asju, et need kestaksid kauem.

3. Kas saan seda laenata, rentida või jagada?
Kõike ei pea ise omama. Näiteks tööriistu, peotarvikuid ja muid harva kasutatavaid esemeid saab jagada naabrite või kogukonnaga.

4. Kas saan vältida ühekordseid tooteid ja pakendeid?
Eelista korduskasutatavaid lahendusi. Võta kaasa oma joogipudel, ostukott või toidukarp ning võimalusel vali vähem pakendatud tooted.

5. Kas keegi teine saaks seda veel kasutada?
Enne äraviskamist mõtle, kas katkine ese on parandatav või kas sinu jaoks kasutuks muutunud ese kellelegi teisele vajalik. Müü, anneta või anna see edasi.

Parim lahendus on jäätmete tekkimist vältida

Ringmajanduse eesmärk on hoida tooteid ja materjale võimalikult kaua kasutuses. Enne ringlussevõttu tuleb mõelda, kas tarbimist saaks vähendada, kas ja kuhu luua parandus- ja vahetusteenuseid, kas katkist eset parandada või seda kellelegi teisele kasutada anda. Iga parandatud ese tähendab potentsiaalselt vähem uusi tooteid, mille valmistamiseks kulub loodusressursse ja energiat.

Koolitusel osalenud tõid näiteid oma igapäevaelust: ostude planeerimine, toiduülejääkide kasutamine, kompostimine, rõivaste parandamine, korduskasutatavad joogipudelid ja toidukarbid. Need harjumused ei aita üksnes jäätmeid vähendada, vaid hoiavad kokku ka raha. Lisaks rahalisele kokkuhoiule on näiteks rohevahetus, kus jagatakse tasuta elujõulisi taimi, ka hea võimalus suhelda ning teadmisi jagada.

Üks osaleja soovitas rohkem kasutada kogukondlikku jagamist ja laenamist: „Sellise elustiil vähendab tarbimist, prügi teket ja säästab ressursse.“ Tõepoolest, kõiki tööriistu ja harva kasutatavaid esemeid ei pea iga majapidamine ise omama.

Hiiumaal võiks parandamine ja korduskasutus olla lihtsam

Hiiumaal on jäätmetekke vähendamiseks head eeldused. Väikeses kogukonnas on lihtsam asju jagada, üksteist aidata ja ühiseid lahendusi luua. Saarel on see eriti oluline, sest nii uute kaupade kui ka jäätmete transport nõuab täiendavaid ressursse.

Samas tõid koolitusel osalenud esile, et parandamine ja korduskasutus võiksid olla inimestele kättesaadavamad. Näiteks võiks olla ühte kohta koondatud info selle kohta, kus Hiiumaal parandatakse riideid, kodutehnikat, mööblit või muid esemeid.

Samuti nähti võimalust jäätmejaamade juures korduskasutuse arendamiseks. Kasutuskõlblikud mööbliesemed, tööriistad ja ehitusmaterjalid võiksid jõuda uue omanikuni enne, kui neist saavad jäätmed. Abiks oleksid ka kogukondlikud paranduspäevad ja asjade laenamise võimalused.

Ka ettevõtted ja asutused saavad palju ära teha. Töötoas arutleti näiteks ühekordsete paberkäterätikute asendamise üle pestavate riidest käterätikutega. Samuti saab vähendada liigseid pakendeid, vältida ühekordseid nõusid ning arvestada jäätmetekke vältimisega hangetes.

Alustada saab ühest harjumusest

Jäätmetekke vähendamine ei eelda kogu elu ümberkorraldamist. Alustada võib sellest, et planeerime oste, kasutame toidu ära, parandame katkise eseme või anname kasutatavad asjad edasi järgmisele inimesele.

Oluline on mõista ka seda, et liigiti kogumine ja jäätmetekke vältimine ei ole sama asi. Liigiti kogumine aitab juba tekkinud jäätmeid materjalina ringlusse võtta, kuid kõige suurem kasu sünnib siis, kui jäätmeid tekib võimalikult vähe. Kõige kestlikum valik ei ole tingimata uus keskkonnasõbralik toode, vaid sageli see, mis meil juba olemas on.

Koolitused jätkuvad ka uuel aastal

Hiiumaal toimuv tasuta koolitussari „Vähem raiskamist, rohkem säästu“ jätkub uuel aastal. Jaanuaris toimub rõivaste hooldamise ja parandamise koolitus, veebruaris räägitakse kestlike ürituste korraldamisest ning märtsis kodusest ja kogukondlikust kompostimisest.

Koolitussarja korraldavad Kassari haridusselts ja Zero Waste Estonia. Tegevust kaasrahastab Euroopa Liit LEADER-programmi kaudu.

Lisainfo ja registreerumine:

- Eliisabet Müürisepp
- tel 5580 543,
- liisi.kummerleman@gmail.com

Ohutu kütmine nõuab hoolt nii küttesüsteemi kui ka andurite eest

Ahju, pliidi või kaminaga kodus sõltub tuleohutus suuresti kütteseadme kasutamisest ja hooldusest. Eelmisel kütteperioodil puhkes Eesti kodudes 78 tahkeküttesüsteemidega seotud tulekahju ning 119 korral süttis tahm korstnas. Paljusid õnnetusi aitab vältida korras küttesüsteem, ohutu kütmine ning töökorras suitsu- ja vingugaasiandur.

Üks sagedasemaid küttesüsteemidega seotud tulekahjude põhjuseid on korstnasse kogunenud tahma ja pigi süttimine. Nende ladestumist soodustavad harv puhastamine, märgade küttepuude kasutamine ja valed kütmisvõtted.

Korstent ja kütteseadet tuleb regulaarselt puhastada. Korterelamutes, ridaelamutes ja paarismajades peab seda vähemalt kord aastas tegema kutseline korstnapühkija. Eramajas võib küttesüsteemi ise puhastada, kui selleks on vajalikud oskused ja vahendid, kuid vähemalt kord viie aasta jooksul tuleb kutsuda kutseline korstnapühkija. Tema kontrollib küttesüsteemi seisukorda ja väljastab töö kohta akti.

Lisaks tahma eemaldamisele tuleb jälgida ahju, pliidi, kamina ja korstna üldist seisukorda. Praod, lagunenud vuugid ja muud kahjustused võivad põhjustada kuumuse või suitsugaaside pääsemist eluruumidesse ja hoone konstruktsioonidesse. Kahjustuste märkamisel tuleb kütteseadme kasutamine peatada ning lasta spetsialistil selle seisukord üle vaadata.

Korstnapühkijate ja pottseppade kontaktid ning küttesüsteemide hooldamisega seotud dokumendid leiab päästeameti küttesüsteemide portaalist.

Õiged kütmisvõtted

Kütmiseks tuleb kasutada kuivi puid. Märg puit põleb ebaefektiivsemalt ning tekitab rohkem tahma ja pigi, suurendades korstnapõlengu ohtu. Pikemat aega kasutuseta seisnud ahju tuleb uuesti kasutama hakates järk-järgult soojendada. Samuti ei tohi ahju üle kütta ega panna sinna rohkem puid, kui kütteseade ette näeb, sest ülekuumenemine võib kahjustada nii ahju kui ka korstnat.

Tule süütamiseks ei tohi kasutada bensiini, diislikütust ega muid põlevaid vedelikke. Ahjus, pliidis ja kaminas ei tohi põletada prügi, plastikut, kilekotte ega joogipakendeid, sest see tekitab kahjulikke aineid ning soodustab tahma ja pigi kogunemist.

Puhasema põlemise tagamiseks on soovitatav süüdata puud pealt. Kütmise ajal peab siiber olema avatud ja koldesse pääsema piisavalt õhku. Köögikubu võib vähendada korstna tõmmet ning soodustada suitsu või vingugaasi sattumist eluruumi. Kubu kasutamisel tuleb tagada piisav värske õhu juurdevool.

Siibrit ei tohi sulgeda enne, kui söed on täielikult kustunud ega hõõgu enam. Samuti tuleb hoida kütteseadmest eemal mööblit, riideid, küttepuid ja muid kergesti süttivaid esemeid.

Ka tuha käitlemisel tuleb olla ettevaatlik, sest selles võib leiduda hõõguvaid söetükke. Tuhk tuleb eemaldada alles pärast täielikku jahtumist ning panna kaanega mittepõlevast materjalist anumasse. Anumat tuleb hoida õues, hoonetest ja muudest süttivatest materjalidest eemal.

Suitsu- ja vingugaasiandur võivad päästa elu

Igas kodus peab olema vähemalt üks töökorras suitsuandur. Suurema ohutuse tagamiseks on soovitatav paigaldada andur igale korrusele ja võimalusel ka magamistubadesse. Andur tuleb kinnitada lakke tootja juhiste järgi. Kööki ja vannituppa ei ole seda üldjuhul soovitatav paigaldada, sest aur võib põhjustada valehäireid.

Anduri töökorrasolekut tuleb regulaarselt kontrollida testnupu abil. Samuti tuleb jälgida patarei seisukorda ja seadme kasutusiga. Vananenud või rikkis andur tuleb välja vahetada. Testimise sageduse puhul tuleb lähtuda tootja juhistest, üldjuhul on soovitatav seda teha vähemalt kord kuus.

Tahkeküttеseadmega kodus peab olema ka nõuetekohaselt paigaldatud vingugaasiandur. Vingugaas on lõhnatu ja värvitu ning selle olemasolu ei pruugi ise märgatagi. Mürgistus võib põhjustada peavalu, pearinglust, iiveldust ja oksendamist ning olla raskemal juhul eluohtlik. Vingugaasiandur aitab ohu varakult avastada.

Suitsuanduri häiresignaali tuleb alati tõsiselt võtta. Kõigepealt tuleb kontrollida, kas ruumides on suitsu või tunda põlemislõhna. Tulekahju kahtluse korral tuleb hoonest väljuda ja helistada hädaabinumbril 112. Tuld ei tohi ise kustutama jääda, kui see seab ohtu elu või tervise.

Vingugaasianduri häire korral tuleb kohe ruumist lahkuda, minna värske õhu kätte ja helistada 112. Hoonesse ei tohi tagasi minna enne, kui oht on kindlaks tehtud ja ruumid ohutuks tunnistatud.

Kodune tuleohutus algab küttesüsteemi korrapärasest hooldamisest, õigetest kütmisvõtetest ning töökorras suitsu- ja vingugaasianduritest. Need lihtsad, kuid järjepidevad tegevused aitavad õnnetusi ära hoida ja annavad ohu korral aega reageerimiseks.

PÄÄSTEAMET

MINU KODU

Südames ikka Hiiumaa:

„Lõplikult mandriinimest minust ei saa“

Marion Demus tunneb juba praamilt maha sõites, et on koju jõudnud. Ta teab, et saab minna Kärdlas oma lapsepõlvekoju, külastada vanaema ja õe peret ning joosta või jalutada lemmikmetsaradadel. Peaaegu iga tee või paigaga seostub mõni mälestus.

Marion on Hiiumaal sündinud ja kasvanud. Mandrile kolis ta 2018. aastal pärast keskkooli lõpetamist. Tartus omandas ta Tartu ülikoolis kaks kraadi ning viimased veidi enam kui kolm aastat on elanud Tallinnas. Ta töötab riigiametnikuna ja tegeleb võrdsuspoliitikaga.

Vaba aega veedab ta elukaaslase, koera ja sõpradega. Ta mängib padelit, käib jooksmas ja otsib võimalusi end millegi uuega proovile panna. Praegugi õpib ta üht täiesti uut ametit.

Kõik lapsepõlvesuved Orjakus

Marion kasvas üles Kärdlas, aga kõik lapsepõlvesuved veetis ta Orjakus, kus elab vanaema. Praegugi käib ta seal vähemalt kord kuus, jäädes saarele tavaliselt kolmeks-neljaks päevaks. Suvel jõuab ta sinna sagedamini ja arvab, et veedab saarel umbes poole suvest.

Marion peab end nostalgiliseks inimeseks. Talle meeldib, et lapsepõlvest armsaks saanud paigad ja mälestused saavad olla osa ka tema praegusest elust. Just Orjakus tunneb ta end kõige rohkem kodus.

„Hiiumaa on vist ainus koht, kus tunnen, et ei pea end koduselt tundmiseks üldse pingutama. Seal on kõik kuidagi iseenesest tuttav ja õige,“ ütleb ta.

Lapsepõlvemälestuste kõrvale tekib ka uusi. Marioni pooleaastasele kutsikale meeldib saarel väga ning tema rõõmu nähes jäävad ka Marionile neist käikudest uued hetked meelde.

Saarel tuleb tahtmine õue minna

Tallinnas on Marionil töö ja igapäevased tegemised, saarel saab ta aja maha võtta. Seal tuleb tal iseenesest tahtmine jalutada, kohvikusse minna või mere ääres olla. Linnas kipub ta enda sõnul vahel aktiivne olema lihtsalt selleks, et aktiivne olla. Saarel piisab metsarajast või mere äärde minekust, et tekiks tahtmine liikuma minna.

Marion nimetab end väikese koha inimeseks. Ta tunneb endas korraga nii ambitsiooni kui ka vajadust vaikuse ja koduse olemise järele. Aastatega on ta õppinud rohkem hindama võimalust saarel omas rütmis olla. Sageli mõtleb ta sellele, kui tänulik on, et sai seal üles kasvada.

Tagasituleku aeg on veel lahtine

Tallinna on Marion alati pidanud ajutiseks koduks. Keskkooli ajal arvas ta, et kolib saarele tagasi kahekümnendate eluaastate lõpus. Hiljem tundus sobiv aeg olevat kolmekümneselt. Vahepeal on tema soovid ja eesmärgid muutunud ning nüüd arvab ta, et tagasitulek jääb pigem hilisemaks.

„Ma ei tunne selle pärast enam ka väga suurt kiirustamist, sest usun, et õige aeg tuleb minuni ise,“ ütleb Marion.

Tema elukoht on rahvastikuregistris endiselt Hiiumaal. Sellel on Marioni jaoks sümboolne tähendus. Aadress väljendab, kuhu ta tunneb end kuuluvat, ja talle on oluline olla ka ametlikult hiidlane. Praktilise poole pealt loeb talle võimalus osaleda vallavalimistel, käia saarel perearsti juures ja, nagu ta ise ütleb, ega praamipileti soodustustki saa salata.

Kuigi suurem osa argipäevadest möödub Tallinnas, on saarel tema lapsepõlvekodu ning paljud lähedased sugulased ja sõbrad. Marion on üsna kindel, et lõplikult mandriinimest temast ei saa. Tal on üks soov, mis on aastate jooksul püsinud: „Minu unistus on, et ühel hetkel jõuab elu ringiga tagasi Orjakusse.“

Minu kodu on HIIUMAA

Kui sinu igapäevaelu on Hiiumaal, vaata üle, et sinu elukohaandmed oleksid õigesti kirjas ka rahvastikuregistris.

RAHVASTIKUREGISTER.EE

ON HIIUMAA

Tagasi kodusaarele:
„Kas nüüd või mitte kunagi“

Triin Rajang ja tema pere olid kodusaarele tagasipöördumist pikalt mõttes kandnud. Otsus muutus päriselt võimalikuks siis, kui Triin märkas oma erialal töökuulutust, mis tundus just õige. „Olime varemgi tööpakkumistel silma peal hoidnud, kuid seni polnud tulnud midagi sellist, mis päriselt kõnetaks,“ räägib Triin. „Enne töövestlusele minekut mõtlesime omavahel, et kas nüüd või mitte kunagi.“

Pere tütar oli lõpetamas lasteaeda ning alustamas sügisel esimest klassi. See tundus õige hetk suureks muutuseks: leida töö, uus kodu ja alustada kooliteed juba Hiiumaal.

Tagasi sinna, kus on pere, sõbrad ja meri

Triin ja tema abikaasa on mõlemad Hiiumaal sündinud ja kasvanud. Pärast keskkooli lõpetamist viis elu neid mandrile, kus nad elasid ja tegutsesid üle kümne aasta. Hiiumaa jäi siiski alati oluliseks, sest siin elasid lähedased, siia olid tagasi kolinud sõbrad ning siin oli meri.

„Meid ootas ees väga oluline tugivõrgustik – pere ja head sõbrad. Ja eks me ole ikka mereinimesed. Mõte kuskil päris sisemaal elamisest ei tundu meile lihtsalt kuigi ahvatlev. Meri ja saareelu on kuidagi oma,“ lisas Triin.

Rahulik keskkond ja rohkem iseseisvust

Pärast Hiiumaale kolimist on pere igapäevane elutempo muutunud rahulikumaks. Tänavatel on vähem liiklust, palju saab liikuda jalgsi või rattaga ning igapäevased käigud ei tähenda pikki autosõite ja logistika korraldamist. „Lapsevanemana hindan väga seda, et laps saab iseseisvalt kooli minna ning ma ei pea kogu aeg tema koolitee pärast muretsema. Samamoodi saab ta ise minna trenni või huviringi,“ ütleb Triin.

Lähedal on vanavanemad, loodus algab sisuliselt koduukselt ning tänaval kohtab tuttavaid inimesi. „Tekib päriselt tunne, et oled osa kogukonnast.“

Triinul on meeles üks eelmise aasta augustihommik, mis kinnitas eriti selgelt, et pere oli teinud õige valiku. „Sõitsin hommikul mööda peaaegu tühja tänavat rattaga tööle, päike sillerdas ja ma lihtsalt mõtlesin, et no enam ideaalsemaks vist minna ei saagi.“

> „Sõitsin hommikul mööda peaaegu tühja tänavat rattaga tööle, päike sillerdas ja ma lihtsalt mõtlesin, et no enam ideaalsemaks vist minna ei saagi.“

Turvaline kasvukeskkond ja võimalus teha oma valikuid

Laste kasvatamise juures peab Triin kõige väärtuslikumaks Hiiumaa keskkonda: rahulikud tänavad, loodus, väiksemad klassid ning võimalus proovida eri huvitegevusi. „Meie lapse jaoks on väga oluline ka see, et kogu tema lähedaste võrgustik on siin. Sõbrad on loomulikult tähtsad, kuid võimalus veeta regulaarselt aega vanavanematega on meie jaoks väga suur lisaväärtus. Tallinnas elades ei saanud me seda samal viisil pakkuda.“

Pere hindab, et Hiiumaal on palju võimalusi huvitegevuseks nii lastele kui ka täiskasvanutele. Laps saab katsetada ja valida endale sobivaid huviringe, samal ajal jätkub võimalusi ka vanematel oma hobidega tegeleda. „Huviharidus on üsna taskukohane. Ei pea tundma, et lapse mitmekülgsete võimaluste nimel läheb kogu palgaraha huviringide peale,“ ütleb Triin.

Tulge kindlasti

Pere sõnum neile, kes kaaluvad Hiiumaale kolimist, on lihtne: „Kõrvalt võib tunduda, et Hiiumaa on väike ja siin ei ole kõiki võimalusi, millega suuremas linnas harjunud ollakse. Tegelikult on siin üllatavalt palju olemas. Tuleb lihtsalt need võimalused enda jaoks üles leida.“

Tallinnast Hiiumaale:
kui suvekodust saab päris kodu

Marta ja Kert Kuusalu elavad Hiiumaal koos kolmeaastase poja Luca ning hiljuti sündinud beebiga. Veel mõni aeg tagasi jagunes nende elu Tallinna ja Hiiumaa vahel, kuid teise lapse ootus andis perele viimase tõuke teha Hiiumaast oma päris kodu.

Kert on pärit Hiiumaalt ning perel oli saarel maja, mis oli algselt mõeldud suvekoduks. Aja jooksul sai sellest aga paik, kuhu taheti ikka ja jälle tagasi tulla.

„Olime pea kaks aastat iganädalaselt Hiiumaa ja mandri kodu vahet sõitnud. Nädalavahetused tahtsime ikka Hiiumaal veeta, kuid suure osa ajast elasime Tallinnas,“ räägib Marta. „Kui saime teada teise lapse tulekust, otsustasime püsivalt Hiiumaale kolida. Lastega on siin lihtsalt palju mõnusam ja toredam.“

Rohkem õues olemist ja vähem kiirustamist

Pärast kolimist on pere igapäevaelu muutunud rahulikumaks. Kui Tallinnas võtsid oma osa ummikud, kiirustamine ja pikad päevad, siis Hiiumaal jätkub energiat ka pärast tööd. „Lasteaiast tulles läheme sageli õue mängima, lambaid vaatama või teeme kogu perega jalutuskäigu,“ ütleb Marta. Poeg Luca õpib loodust tundma päris igapäevaelus. Kolmeaastane poiss uurib taimi, loomi ja loomajälgi, tahab kasvatada taimi ning aitab aiatöödel. Ilusa ilmaga veedab pere suure osa päevast õues. „Ta paneb oma aiatööriistad mänguauto kasti ja sõidab ise põllule toimetama,“ naerab Marta.

> „Lastega on siin lihtsalt palju mõnusam ja toredam.“

Lasteaed, kus laps tunneb, et teda oodatakse

Luca käib Käina lasteaias. Pere tundis alguses lasteaia vahetamise pärast muret, kuid kohanemine läks hästi. „Me pole tõesti kuskil nii rõõmsaid ja energilisi inimesi näinud kui Käina lasteaia õpetajad. Laps tunneb alati, et teda oodatakse lasteaias ja oleme neile väga tänulikud,“ räägib Marta. Pere näeb Hiiumaal ka palju erinevaid ja huvitavaid valikuid laste huvitegevuseks, mõnest on võimalik osa võtta isegi lasteaiapäeva ajal. Kui Luca veidi vanemaks saab, soovib pere proovida muu hulgas näiteks Tuuletorni ronimistrenni ja purjetamist.

Hiiumaal on aega päriselt koos olla

Marta ja Kert soovitavad Hiiumaad eelkõige peredele, kes igatsevad rahulikumat elutempot ja rohkem ühist aega. „Lapsevanemal jääb rahulikus kohas palju rohkem aega ja jaksu oma lapse kasvamist vaadata. Hiiumaal on meil iga päev aega koos perega midagi toredat teha ja mälestusi luua. Linnas jõudsime koju tihtipeale alles uneajaks.“ Pere sõnul ei tähenda Hiiumaal elamine loobumist linnategemistest. Tallinnas käiakse endiselt sõpradel külas, kinos, muuseumis ja mängutubades. Praamisõit on lapse jaoks aga omaette põnev seiklus. „Hiiumaal naudime rahulikumat elutempot, looduse lähedust ja kõige olulisemat – rohkem aega üksteise jaoks,“ võtab Marta pere kogemuse kokku.

Kärdla lasteaed tähistas 45. sünnipäeva

Juba 45 aastat on Kärdla lasteaed olnud paik, kus saavad alguse esimesed sõprussuhted, sünnivad suured avastused ning kasvavad väikesed hiidlased. Nende aastate jooksul on lasteaia seinte vahelt läbi käinud mitu põlvkonda lapsi, kelle jaoks on see olnud üks esimesi paiku väljaspool kodu, kus õppida, mängida ja maailma avastada.

Kärdla lasteaia lugu sai alguse 1981. aasta novembris, mil avati Kalda tänaval uus lasteaiahoone. Maja projekteeriti ja ehitati aastatel 1978–1981 ning selle rajajaks oli kalurikolhoosi „Hiiu Kalur" ehitusosakond.

Täna on Kärdla lasteaed Hiiumaa suurim lasteaed, kus seitsmes rühmas käib kokku 105 last. Iga päev panustab laste heaolusse, arengusse ja rõõmsasse lapsepõlve 33 töötajat.

Koos õppides ja tegutsedes kasvavad suured oskused

Kärdla lasteaia igapäevaelu keskmes on koos õppimine, tegutsemine ja üksteisega arvestamine. Lasteaias ei omandata teadmisi ainult õppetegevustes, vaid ka kõige tavalisemates igapäevastes olukordades.

Näiteks õpivad lapsed üheskoos lauda katma, üksteist aitama, vastutust võtma ja ühiste tegemistega arvestama. Need võivad tunduda väikeste sammudena, kuid just sellistest kogemustest kasvavad välja olulised oskused, mida läheb vaja kogu eluks.

Lasteaed on paik, kus iga päev õpitakse midagi uut – olgu selleks kingapaelte sidumine, sõbraga leppimine, oma järjekorra ootamine või julgus midagi esimest korda proovida. Kõige selle juures on laste kõrval õpetajad ja abiõpetajad, kes märkavad, toetavad, julgustavad ning rõõmustavad koos lastega nende väikeste ja suurte saavutuste üle.

Traditsioonid, mis toovad kokku lapsed ja pered

45 aasta jooksul on Kärdla lasteaias kujunenud mitmeid armsaid traditsioone, mis rikastavad laste igapäevaelu ning loovad ühiseid mälestusi.

Kevadeti toimub kogupereüritus, kuhu on kutsutud lapsed koos oma peredega. See on võimalus veeta ühiselt aega, tunda rõõmu koosolemisest ning tugevdada lasteaia ja kodu vahelist sidet.

Oma kindel koht on ka kevadisel rohevahetusel ja sügisesel laadal. Need ettevõtmised pakuvad lastele ja peredele toredaid ühiseid tegemisi, kuid annavad ka võimaluse panustada lasteaia arengusse. Laatadel teenitud raha eest saavad rühmad soetada endale vajalikke vahendeid. Nii on näiteks ostetud küpsetusahjusid, mis võimaldavad lastel üheskoos kokkamist õppida ja katsetada.

Sünnipäev täis laste enda soove

Loomulikult ei möödu lasteaia 45. sünnipäev ilma pidutsemiseta!

Sünnipäeva puhul sai iga rühm ise oma tordi kaunistada. Nii valmisid laste käe all omanäolised sünnipäevatordid, millesse oli pandud palju loovust ja rõõmu.

Eriliseks muutis päeva ka see, et lapsed said ise oma soovide järgi lõunasöögi valida. Sest mis võiks olla veel toredam kui sünnipäev, kus lisaks tordi kaunistamisele saab kaasa rääkida ka pidupäeva menüü koostamisel!

Sellised väikesed, kuid tähendusrikkad hetked annavad lastele võimaluse ise otsustada, kaasa lüüa ja tunda, et nende arvamus on oluline.

Suur unistus on uus lasteaiahoone

Lasteaia üks suurimaid unistusi on uus, kaasaegne ja ühekorruseline lasteaiahoone. Seda ootavad väga ka lapsed ise. Uus maja tähendaks lastele ja töötajatele tänapäevaseid ning mugavaid tingimusi õppimiseks, mängimiseks ja igapäevaseks tegutsemiseks.

Aitäh, et aitate väikestel inimestel suureks kasvada!

Lasteaia 45. sünnipäev on eelkõige võimalus tänada inimesi, kes on aastate jooksul Kärdla lasteaia loosse oma panuse andnud.

Südamlik tänu kõigile õpetajatele, abiõpetajatele ja teistele töötajatele, kes iga päev laste jaoks olemas on! Aitäh teie hoole, kannatlikkuse, loovuse ja pühendumise eest. Aitäh, et oskate märgata iga lapse erilisust, lohutada, kui on raske, julgustada, kui miski tundub keeruline, ning rõõmustada koos lastega nende õnnestumiste üle.

Suur tänu ka kõigile endistele töötajatele, kes on 45 aasta jooksul aidanud kujundada Kärdla lasteaiast just sellise paiga, nagu see täna on. Samuti kuulub tänu lapsevanematele, kelle koostöö ja osalus aitavad lasteaia igapäevaelu veelgi sisukamaks ja rõõmsamaks muuta.

TIINA HINNO

Kunst hiidlase kodus – Helgi Põllo kodugalerii Pikas Majas

Sellest, milline vaimne keskkond meid kodus ümbritseb, sõltub väga palju. Maalid, joonistused, graafika ja muu kujutav kunst liigitub täiesti kindlasti vaimse pärandi alla ja sel on meie kujutlusvõimele ja ilumeelele virgutav mõju. Kunstnike igikestev vabadusepüüd annab ka vaatajale, kel argielu toimetustest ju päris sageli väsinud meel, sõõmu vabadusetunnet. Kunsti roll on peegeldada meie elu läbi kunstniku kui kaleidoskoobi, alati väikeste autorile omaste nüanssidega, mille peale me võib-olla ise ei tuleks, kuid mille me pilti vaadates kuidagi ikkagi ära tunneme, mõistame.

Kui pildid on koduseintel piisavalt kaua ühe koha peal olnud, kipume neid vahel tapeedina võtma ja alles siis, kui näiteks mõni külaline neile tähelepanu osutab, näeme neid ka ise uuesti. Võimalus on ka kodugaleriisid aeg-ajalt ümber tõsta. Helgi Põllo, kes oma koduse kunsti Pikka Majja näitusesarja „Kunst hiidlase kodus" avanäitusele usaldas, kirjeldas, kuidas ta vahetab oma Orjaku kodu töötoa suure seina näitusi, et temal endal ja ka külalistel oleks vaheldust. Sellise vahelduva näitusega kunstiseina olemasolu avab elegantselt Helgi armastust kunsti vastu! Helgi Põllo kunstirikas kodu on vaimselt virgutav ja samavõrra on virgutav ka tema koduse kunsti väljapanek, mille avasime 8. oktoobril.

Näituse avamisel tutvustas Helgi veidi oma kunstilembuse tagamaid. Nimelt oli kunstihuvi ka tema vanematel. Helgi näitas tema emale kuulunud Veneetsia seinavaipa, mis temaga ka ülikooli ühikatuppa kaasa rändas kui killuke kodust. See vaip ei ole küll näitusel väljas, kuid tema lapsepõlvekodus leidunud Ülo Soosteri lumised kadakad ja üks Paul Vajaku maal rannal kasvavast puust, mille oks lapsena tema tähelepanu pälvis – miks on see maalitud just niimoodi? – on näitusel ka meile vaadata. Helgi esimene kunstiost oli 1979. aastal soetatud Ervin Õunapuu maal tema ülikooliaegsest sõbrannast Piretist, kes ei soovinud, et töö mööda maailma rändama läheks, ja nii ostiski Helgi selle ära.

Just niisugused lood lisavad kunstile kamaluga väärtust juurde. Sellise hiidlaste koduse kunsti näitusesarja idee kuulubki tegelikult Helgile, kes vast ise ei oleks tahtnud olla sarja esimene, kuid kolleegide palvel oli nõus otsa lahti tegema. Näituse avamisel kõneles ta, et ta on aastate jooksul märganud, millist hinnalist kunsti hiidlaste kodus leidub – just emotsionaalsete lugude ja isiklike seoste tõttu. Kunsti on kingitud põlvest põlve ja teosed jutustavad seintel uutele põlvkondadele eelmiste hingeseisust ja ilumeelest niimõndagi huvitavat.

Näitusel on väljas üle kolmekümne töö, teiste hulgas Hiiumaaga seotud autoreid nagu Liia Lüdig-Algvere, Valev Sein, Ott Lambing, Kaljo Põllu, Philipp-Teedy Tüür, Volli Jõeleht, Natalie Mei, aga leidub ka põnevaid Mauri Grossi ja Ave Nahkuri töid. Lisaks maalidele on vaatamiseks ka Tiiu Valdma vaip ja Enn Johannese vaskplekist kohrutis. Kahes vitriinis on väljas ka erinevas tehnikas kaarte, mida läbi aastate Helgile erinevateks tähtpäevadeks saadetud, teiste seas näiteks imeilusad Heino Kivihalli kalligraafiliselt kaunistatud kaardid.

Helgi Põllo kodugalerii kuraatoritund toimus 14. novembril ja salongiõhtu toimub 9. detsembril. Kunst koos lugudega toidab meid sel pimedal hallil aastaajal, võimaldab meie vaimul veidi ringutada ja maailma avaramalt näha. On tõeline privileeg saada osa Helgi Põllot igapäevaselt ümbritsevast vaimsest sfäärist ja oleme selle võimaluse eest siiralt tänulikud. Loodame, et näitustesari „Kunst hiidlase kodus" paotab veel paljude hiidlaste kodugaleriide uksi.

Näituse „Kunst hiidlase kodus – Helgi Põllo kodugalerii" kujundas Valev Sein ja teostasid Eimar Tärk, Mart Mõniste ja Kristel Algvere.

Näitus jääb avatuks 13. detsembrini.

KRISTEL ALGVERE
Hiiumaa muuseumi kuraator-teadur

Mootorpurjekas Alar on digimõõdistatud

Sõru sadamas asuva mootorpurjeka Alar laevakere on digimõõdistatud, et jäädvustada laeva täpne praegune seisukord. Tööd teostas Archaeovision OÜ.

Välitööde käigus dokumenteeriti laevakere drooni, laserskaneerimise ja fotogrammeetriameetodi abil. Andmetöötluse käigus genereeriti tihe punktipilv, mille alusel on koostatud 3D- ehk ruumilised mudelid (tekstureeritud pinnamudel ning printmudel).

Mida annab meile Alari laevakere digimõõdistamine ja 3D-mudelid?

- **Dokumenteerimine:** Alari laevakere detailidest ja konstruktsioonist on loodud digitaalne kujutis, mis kajastab täpselt laevakere praegust kuju ja seisukorda.
- **Konserveerimise ja restaureerimise alusmaterjal:** täpne 3D-mudel annab ülevaate laeva praegusest tehnilisest seisukorrast ning saab olla alusmaterjaliks edasiste toestus-, konserveerimis- ja restaureerimistööde planeerimisel.
- **Uued võimalused külastajale:** digimudeldamine avab ukse erinevateks virtuaallahendusteks.

Lähiajal jätkuvad arutelud laevakerega seotud edasiste tegevuste üle.

Archaeovision OÜ esindaja Andres Uueni esitles 28. oktoobril Sõru muuseumis mootorpurjekas Alari ruumilisi mudeleid. Foto: Sõru muuseum

Projekti „Vanalaeva mootorpurjeka Alar digimõõdistamine ning 3D-pinnamudelite loomine" eesmärgiks oli digimõõdistada aastatel 1937–1939 Hiiumaal Õngu rannas ehitatud kireva elulooga kolmemastiline mootorpurjekas „Alar", mis jõudis Taanist puksiiris kodusaarele tagasi 1998. aastal ning alates 2004. aastast seisab Sõru sadamas kaldaletõmmatuna. Laevast pidi kujunema Hiiumaa lõunaväravas oluline sümbolväärtusega vaatamisväärsus. Hetkel on ilmastiku käes praktiliselt hooldamata seisnud vanalaev hävimisohus. Tegemist on Eestis ainsa sellises suuruses (35 m) sellisel määral säilinud enne II maailmasõda ehitatud puulaevaga, seega on laeval ka oluline ajalooline väärtus.

Projekti elluviimist toetas Euroopa merendus-, kalandus- ja vesiviljelusfond (EMKVF) MTÜ Hiiukala kogukonna juhitud kohaliku arengu meetme kaudu.

EVE ELLERMÄE

Muinsuskaitseamet korrastab põhjalikult mõisapärandi nimekirja

Muinsuskaitseametis on alanud ulatuslik kultuurimälestiste nimekirja ülevaatamine ja korrastamine. Eesmärk on kujundada kaasaja väärtushinnanguid ja tänapäevaseid kaitsepõhimõtteid arvestav mälestiste nimekiri, mis keskendub Eesti kõige väärtuslikuma ehituspärandi hoidmisele ning mille alused oleksid läbipaistvad, süsteemsed ja kõigile selgelt mõistetavad. Lisaks väärtuspõhisele hindamisele korrastatakse mälestiste andmeid: täpsustatakse nimekujusid, piire ja kaitsevööndeid ning uuendatakse registriinfot vastavalt tänastele teadmistele.

Kultuuripärand ei ole midagi staatilist – iga põlvkond loob juurde uusi väärtusi ning muutuvad ka arusaamad sellest, mida peame oluliseks alles hoida. Samal ajal vajavad korrastamist ka olemasolevad, pikkade aastakümnete jooksul vormunud nimekirjad. Märkimisväärne osa tänastest mälestistest võeti riikliku kaitse alla 1990. aastatel kiiresti muutuvas ühiskonnas, mil tuli reageerida kärmelt ja päästa võimalikult palju pärandit. Tänu toonastele otsustele on suur osa Eesti kultuuripärandist säilinud tänaseni. Samas ei olnud tollal sageli võimalik teha põhjalikke analüüse ning paljude mälestiste andmed on kultuurimälestiste registris ebatäpsed või puudulikud.

Miks alustati just mõisapärandist?

Ehitismälestiste ülevaatamisel just mõisapärandist alustamine ei ole juhuslik – mõisapärand moodustab enam kui poole Eesti ligi 5000 ehitismälestisest. Mõisakompleksid on meie kultuuriloos erakordselt olulised, sest neis põimuvad arhitektuur, maastik, ajalooline ruumikasutus, majandus-lugu ning sageli ka arheoloogiline pärand. Mõisad on sajandite vältel kujundanud Eesti asustusstruktuuri, kultuuriruumi ja maastikupilti ning nende mõju ulatub kaugemale, kui arvata oskame. Mõisakomplekse uurisid juba nõukogude ajal põhjalikult tuntud arhitektuuriajaloolased nagu näiteks Ants Hein ja Juhan Maiste. Samas võeti mõisapärand 1990. aastatel riikliku kaitse alla üsna ebaühtlaselt, lähtudes tollastest võimalustest ja kiirest vajadusest väärtuslikku pärandit kaitsta.

Just seetõttu tuleb mõisatega seotud ehituspärandi kaitses luua suurem selgus ja süsteemsus. Muinsuskaitse valdkond on olemuselt väärtuspõhine ning on väga tähtis, et otsused ei põhineks subjektiivsetel hinnangutel, vaid ühtsetel põhimõtetel. Selleks et otsused oleksid võimalikult objektiivsed ja läbipaistvad, töötas muinsuskaitseamet välja ehitismälestiste väärtuspõhise hindamise metoodika.

Kuidas toimub väärtuspõhine hindamine?

2025. aastal valminud metoodika võimaldab hinnata ehitisi võrreldaval ja süsteemsel viisil – tänaseks on mõisapärandi kohta kogunenud oluliselt rohkem teadmisi ning olemas on hea ülevaade hoonete seisukorra muutumisest aastakümnete jooksul. Hindamise käigus kogutakse esmalt kokku olemasolev ajalooline, arhitektuurne ja ruumiline teave ning seejärel hinnatakse hoonete väärtusi kindlate kriteeriumide alusel.

Hoonete hindamisel kasutatakse kokku 13 kriteeriumi. Olulisemateks neist on vanus, arhitektuuriväärtus, autentsus, interjööri säilivus, ajalooline keskkonna terviklikkus, ansamblilisus, haruldus ja tüüpilisus. Lisaks hinnatakse objektide sümboolset tähendust, seoseid ajalooliste protsessi-de või tuntud isikutega ning tehnoloogilist uuenduslikkust. Tulemuseks kujuneb tervikhinnang, mille põhjal tehakse ettepanekud kaitse jätkamise, muutmise või vajadusel lõpetamise kohta.

> Liialdamata võib öelda, et Hiiu Suuremõisa peahoone on Eesti mõisapärandi üks pärlitest.

Hindamine algas mullu pilootprojektina Jõgevamaal, kus katsetati vastvalminud metoodikat praktikas, ning jätkus Pärnu-, Lääne-, Hiiu- ja Saaremaal. Tänaseks on eksperdid nendes maakondades teinud mahuka töö: kogunud ajaloolist teavet, analüüsinud mõisakomplekse koos parkidega ning koostanud esmased ettepanekud objektide kaitsestaatuse kohta.

Paralleelselt hoonete hindamisega vaadati üle mõisakomplekside kaitsevööndid, eriti nendes paikades, kus tehakse ettepanekuid üksikute hoonete kaitse lõpetamiseks. Selle eesmärk on tagada, et kaitsevööndid, mille ülesanne on säilitada mälestistele sobiv ajalooline ja ruumiline kontekst, jääksid kehtima vaid seal, kus need on sisuliselt põhjendatud ning aitavad kaasa mälestiste väärtuste säilimisele.

Kärdla karjamõisa moonakatemaja. Foto: Muinsuskaitseamet

Suuremõisa peahoone. Foto: Frank Lukk

Soonlepa mõisa allee. Foto: Frank Lukk

Soonlepa mõisa moonakatemaja. Foto: Frank Lukk

Hiiumaa mõisapärandi hindamine

Hiiumaal hinnati väärtuspõhise metoodika alusel 10 mõisakompleksi kokku 72 mälestisega: analüüsiti mõisakomplekside ajaloolist terviklikkust, arhitektuuriväärtust ning samuti rolli piirkondlikus kultuuriruumis. Hindamise käigus vaadeldi komplekse tervikuna, peahoonete kõrval hinnati abihooneid, parke ning neid ümbritsevat keskkonda.

Hiiumaa mõisapärand paistab silma Suuremõisa mõisaansambli poolest, mis on Eesti üks suurimaid – kaitse all on 21 ehitismälestist, nende seas park. Suuremõisa peahoone paistab silma kogu Eesti kontekstis. Tegu on algse ilmega säilinud suursuguse barokkstiilis peahoonega, kus on säilinud rohkelt ajaloolisi konstruktsioone ja detaile. Liialdamata võib öelda, et Hiiu Suuremõisa peahoone on Eesti mõisapärandi üks pärlitest. Mälestistest saidki kõrgeimad punktid Suuremõisa mõisa peahoone ja tallmeistrimaja ning Kassari mõisa kuivati.

Väärtuspõhise hindamise põhjal tehti Hiiumaal ettepanek arvata nimekirjast välja 25 mälestist ehk ligi 34% mõisamälestistest. Nende mälestiste puhul leiti, et hoone ei vasta suurele osale ehitismälestisele seatud kriteeriumidest. Näiteks on mälestis kaotanud suure osa oma autentsusest, interjöör või ajalooline sisseseade on suures osas hävinenud ning hoone ajaloolised konstruktsioonid ja maht pole säilinud. Paraku ei pääsenud mälestiste väljaarvamise ettepanekutest ükski Hiiumaa mõisakompleks ning Kärdla karjamõis, mis koosnebki ühest mälestisest, jääks ettepaneku kohaselt edaspidi riikliku kaitse nimekirjast välja.

Mis saab edasi?

Hiiumaa mõisapärandi väärtuspõhise hindamise tulemuste tutvustamiseni jõudsime 2026. aasta novembris, arutades neid kõigepealt vallavalitsusega ja seejärel Kärdlas toimunud avalikul arutelul, kuhu said kõik huvilised kohale tulla või veebi teel osaleda. Rõõm oli kuulda, et vallavanem Hergo Tasuja hinnangul oleme õigel teel, et paratamatult piiratud ressursse võimalikult targalt kasutada ja keskenduda kõige väärtuslikumale. Koostöö nii omavalitsuste kui ka mälestiste omanikega jätkub, sest oleme alles pika tee alguses.

Oluline on meeles pidada, et hindamiste tulemused on praeguses etapis esmased ettepanekud, mitte lõplikud otsused. Kaasamise eesmärk ongi koguda võimalikult mitmekülgset ja sisulist tagasisidet, et jõuda läbikaalutud lahendusteni, mis arvestavad nii kultuuripärandi väärtuste kui ka omanike, kogukondade ja kohalike omavalitsuste arvamustega. Meie jaoks on tähtis, et otsused sünniksid avatud arutelu tulemusena ning et erinevad teadmised ja kogemused aitaksid kujundada võimalikult tasakaalustatud ja põhjendatud lõpptulemuse.

Pärast ettepanekute tutvustamist, avalikke arutelusid ja tagasiside kogumist analüüsitakse laekunud kommentaare ning kujundatakse lõplikud seisukohad kaitse jätkamise, muutmise või lõpetamise osas. Nende objektide puhul, mille riiklikku kaitset ei peeta pärast lõplikku kaalumist enam põhjendatuks, alustatakse mälestiseks olemise lõpetamise menetlust. Menetlused viiakse läbi kooskõlas muinsuskaitseseaduse ning haldusmenetluse seaduse põhimõtetega, tagades asjaosaliste teavitamise, kaasamise ja võimaluse oma seisukohti esitada.

Töö jätkub järgmistes maakondades

2026. aastal liikus mõisapärandi hindamine edasi Lõuna-Eestisse: Tartumaale, Viljandimaale, Võrumaale, Valgamaale ja Põlvamaale. Tulevikus hinnatakse samadel põhimõtetel ka teisi ehituspärandi liike, nagu taluarhitektuur, sakraalehitised, koolimajad ja tööstuspärand.

Mälestiste nimekirja korrastamine on aastatepikkune protsess. Eesmärk ei ole pelgalt nimekirju lühendada või muuta, vaid luua paremini põhjendatud, arusaadav ja ajakohane mälestiste süsteem, mis aitab hoida Eesti kultuuripärandi kõige väärtuslikumat osa ka tulevastele põlvkondadele.

Lisainfot mõisapärandi väärtuspõhise hindamise protsessi ja tulemuste kohta leiab muinsuskaitseameti kodulehelt: muinsuskaitseamet.ee/moisaparandi-vaartuspohine-hindamine.

ANITA STAUB

HANNA SELVET
Muinsuskaitseamet

Palju õnne 20. tööjuubeli puhul, Hillar Pikk!

Selle tähtpäeva puhul andis Hiiumaa vald Hillarile tänukirja, et tunnustada tema pikaajalist ja väärtuslikku panust Hiiumaa sporti.

Hillar alustas tööd 2006. aastal Kärdla koolis, liitus 2015. aastal Hiiumaa spordikooliga ning töötab alates 2021. aastast Hiiumaa Spordis.

Hillar on Kärdla linnastaadioni ajalooline mälu. Ta tunneb staadionit läbi ja lõhki ning on asendamatu abiline. Igapäevastes töödes on ta kolleeg, kelle peale saab alati loota. Lisaks on ta Eesti Kergejõustikuliidu poolt litsentseeritud RK B-kategooria kohtunik.

Palju õnne ilusa tööjuubeli puhul, Hillar! Aitäh, et panustad Hiiumaa sporti. Rõõm on sinuga koos töötada!

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Abi inimese järgi, mitte inimene teenuse järgi

Hiiumaa jätkab isikukeskse erihoolekande teenusmudeliga ka 2027. aastal

Igapäevaelus võib inimene vajada korraga mitut tuge: abi koduste tegemiste korraldamisel, suhtlemisel või sobiva tegevuse leidmisel. Isikukeskse erihoolekande teenusmudeli ehk **ISTE** mõte on lihtne: inimene ei pea sobituma teenusesse, vaid vajalik abi koondatakse tema vajaduste ümber.

Kõigepealt inimene, alles siis teenused

Koos inimesega vaadatakse, kuidas ta igapäevaeluga toime tuleb ja millist tuge vajab. Sobiv abi kujuneb inimese vajadustest lähtudes ja eri osapoolte koostöös. Nii ei pea inimene ega tema lähedased üksi eri asutuste vahel lahendusi otsima.

Hiiumaal tehakse selleks koostööd vallavalitsuse, **Hiiumaa sotsiaalkeskuse** ja teiste teenuseosutajatega. Näiteks on hõivatuse toetamisel partneriks olnud MTÜ Jääk ja Praak. Väikeses kogukonnas on oluline, et vajalik abi oleks võimalikult kodu lähedal.

Hiiumaa ISTE 2026. aasta rahulolu-uuringu tagasisides toodi esile teenuse tuge igapäevase toimetuleku, iseseisvuse, enesekindluse ja sotsiaalse aktiivsuse suurenemisel. Oluliseks peeti usalduslikku koostööd tegevusjuhendajaga ning inimese ootustele ja vajadustele vastavat järjepidevat abi, sest toe katkemine võib senist toimetulekut halvendada. ISTE kogemus on ka üks sisend Eestis kavandatavasse erihoolekandereformi, mille eesmärk on vähendada abi killustatust ning tugevdada kodulähedast tuge ja eri valdkondade koostööd, et abi jõuaks inimeseni enne kriisi. Reformi lõplikud lahendused on veel kujundamisel.

Hiiumaa jätkab 2027. aastal nelja teenuskohaga

Hiiumaa vald jätkab ISTE rakendamist 2027. aastal nelja teenuskohaga. Projekti maksumus on 23 293,92 eurot ja projekti rahastatakse Euroopa sotsiaalfondist.

Jätkamise eesmärk on tagada psüühilise erivajadusega ja mitmetahulise abivajadusega inimestele varajane, paindlik ja inimese vajadustest lähtuv tugi.

Inimese abivajadus ei sõltu sellest, kas abi pakutakse projekti raames või muul viisil. Oluline on lähtuda inimese olukorrast ja leida talle sobiv tugi.

Kui inimene või tema lähedane vajab tuge, tasub sellest vallavalitsusele teada anda – sobiva abi leidmiseks ei pea ette teadma õiget teenusenimetust. **Oluline on, et abi lähtuks inimesest ja aitaks tal oma igapäevaelu võimalikult iseseisvalt elada.**

Kaasrahastanud Euroopa Liit
Eesti tuleviku heaks

PILLE NÄKSI
sotsiaalosakonna juhataja

Hiiumaa otsib koos teiste saartega viise kliimakindluse suurendamiseks

Kui torm murrab puu elektriliinile, on esimene küsimus, millal vool tagasi tuleb. Aga kui sedasama liini tuleb korduvalt parandada, sest prognooside järgi muutuvad heitlikud ilmastikuolud sagedasemaks, tasub küsida ka, mida järgmiste katkestuste vältimiseks ette võtta. Sellistele küsimustele otsib vastuseid kliimakindluse strateegia, mida Hiiumaa koos viie teise saarega ette valmistab.

Strateegia valmib saarte energiaagentuuri juhitavas projektis „Resilient Estonian Islands“. Hiiumaa kõrval osalevad Saaremaa, Muhu, Vormsi, Kihnu ja Ruhnu. Projekt on osa Euroopa Liidu programmist Pathways2Resilience (tõlkes teekond kliimakindluse poole), mille kaudu saavad saared küsida nõu ekspertidelt, õppida teiste Euroopa piirkondade kogemusest ning leppida kokku koostöös vajalike otsuste ja tegevuste elluviimiseks saartel.

Projekti eripäraks on, et vaatleme Lääne-Eesti saari kui terviklikku piirkonda, mis tähendab küll ühist tulevikuvaadet, kuid ei pruugi tähendada kõigile saartele ühesuguseid lahendusi. Vaatame, millised kliimaga seotud ohud on saartel kõige tõsisemad, kuidas nendega praegu toime tuleme, millised tööd on juba kavas ja mida on vaja senistes plaanides muuta. Arvestada tuleb ka mõjude omavaheliste seostega. Näiteks võivad üleujutused mõjutada nii maa väärtust kui ka vee kvaliteeti ning veepuudus ja vee halb kvaliteet võivad mõjutada elukeskkonda laiemalt. Põuaperioodid võivad omakorda mõjutada pinnase viljakust, maaettevõtlust ja saareelanike sissetulekuid. Saartel vajab eraldi tähelepanu ühenduste suur haavatavus, sest neist sõltub kogukondade igapäevane toimetulek. Iga saar saab strateegiast lähtekohad, millega just oma vajadustele vastavalt edasi liikuda.

Hiiumaa esialgses kliimariskide ülevaates paistavad silma tormikahjud ja rannikuerosioon. Kui meri püsib talvel kauem jäävaba, pääsevad tormilained kallast uhtuma ka ajal, mil seda varem kaitses jää. Hiiumaal on see eriti oluline Kõpu kandis, Ristna ümbruses. Võib-olla oleks seal abi nutikalt läbi mõeldud kaldakaitsest. Torm ja jäide ohustavad õhuliine ning hajusa asustusega saarel võib voolu taastamine võtta aega.

Erinevates riikides on juba näiteid, kuidas kohaliku elu korraldamisel arvestatakse pikaajaliste kliimaprognoosidega nii hoonete, teede kui ka muu taristu rajamisel, otsitakse looduspõhiseid lahendusi sademevee juhtimiseks või kaldakaitseks ning kohandatakse planeerimis- ja ehitustingimusi selleks, et investeeringud saaksid pikaajalised. Näiteks tuleb sadama või rannikutee rekonstrueerimisel hinnata, millise tulevase veetaseme, üleujutusriski ja lainetusega peab rajatis kogu kavandatud kasutusea jooksul toime tulema. Või siis hoonete renoveerimisel arvestada lisaks energiatõhususele suvise kuuma ja tormikahjustuste riskiga, elektrivarustuse arendamisel elutähtsatele teenustele vaja mineva varustuskindluse või reservtoitega.

Saarte kliimakindluse strateegia koostamisel saavad saarte omavalitsused, ettevõtted ja kogukonnad jagada teadmisi ja kogemusi, tuua esile oma vajadused ning leppida kokku ühistes eesmärkides ja igaühe panuses. See aitab mõista tegevustevahelisi seoseid, seada tööd tähtsuse järjekorda, leida koostöövõimalusi ja otsida investeeringuteks toetusi. Koos läbi arutatud valikud annavad osalistele selgema arusaama oma rollist ning suurendavad valmisolekut kokkulepitud tegevuste elluviimiseks.

Hiiumaal on olemas energia- ja kliimakava aastani 2030, mis käsitleb nii heite vähendamist kui ka kliimamuutustega kohanemist. Kavas on juba seatud eesmärk vähendada kliimamuutuste mõju elanikele ja majandusele ning arvestada kliimariskidega valla arengudokumentides, planeeringutes ja investeeringutes. Nagu iga plaan, vajab ka see uuendamist, värskema teadmisega kohendamist. Saarte kliimakindluse strateegiat ja sellega kirjeldatavaid teekondi saabki kasutada Hiiumaa energia- ja kliimakava ajakohastamiseks ning siduda tulevikuvajadused konkreetsemalt valla investeeringute, planeeringute ja teenuste korraldamisega.

Hiiumaa vallavanem Hergo Tasuja sõnul on Hiiumaa jaoks oluline, et kliimakindluse strateegiast oleks abi valla igapäevaste otsuste tegemisel. „Peame teadma, millised riskid vajavad kõige kiiremini tähelepanu ning millega arvestada teede, hoonete ja elutähtsate teenuste arendamisel. Saarte koostöös saame oma teadmisi täiendada ja üksteise kogemustest õppida. Projekti tulemused annavad meile sisendi Hiiumaa energia- ja kliimakava ajakohastamiseks, et seada tegevused tähtsuse järjekorda ning kavandada investeeringuid, mis aitavad saarel ka muutuvates oludes hästi toime tulla,“ ütles Tasuja.

MARIS JÕGEVA
Saarte Energiaagentuuri
P2R-i projektijuht

Lääne-Eesti saarte teekond kliimakindluseni

Neli kliimariski • mõjud • kliimakindluse saavutamise tegevused

PATHWAYS2RESILIENCE

KLIIMASÜNDMUSED	KLIIMARISK	MÕJUTATUD VALDKONNAD	KLIIMAKINDLUSE ALUSED	TEGEVUSED
• Ekstreemsed sademed • Mereveetaseme tõus • Sagenevad tormid	**ÜLEUJUTUSED** Sademe- ja rannikuüleujutused	• Joogivee kvaliteet • Hooned ja teed • Põllumajandus • Rannakaitse ja sadamad	• Kriisivalmidus ja kriitiline taristu • Ruumi ja maakasutuse planeerimine • Ökosüsteemide hoidmine	• Rakendada looduspõhiseid lahendusi • Juhtida sademevett • Kohandada planeerimis- ja ehitustingimusi
• Tugev tuul ja tormid*	**TORMIKAHJUD**	• Laeva- ja lennuühendused • Elekter ja internet • Hooned, rannakaitse ja sadamad • Põllu- ja metsamajandus, kalandus	• Taristu ja teenuste toimepidevus • Kogukondlik kriisivalmidus • Ruumi ja maakasutuse planeerimine • Ökosüsteemide hoidmine	• Rakendada looduspõhiseid lahendusi • Juhtida sademevett • Kohandada planeerimis- ja ehitustingimusi
• Tugevad sajud* • Tormid ja lainetus*	**EROSIOON** Mulla- ja rannaerosioon	• Põllumajandus • Hooned ja taristu • Sadamad ja rannakaitse	• Ruumi ja maakasutuse planeerimine • Ökosüsteemide hoidmine	• Rakendada looduspõhiseid lahendusi • Kohandada rannataristut: kaldakindlustus ja kaitsemüürid
• Kuumalained ja põud	**VEEPUUDUS**	• Joogiveevarustus • Põllumajandus • Rannapiirkondade elukõlblikkus	• Ökosüsteemide hoidmine • Ruumi ja maakasutuse planeerimine • Kriisivalmidus ja kriitiline taristu	• Juhtida ja koguda sademevett* • Rakendada looduspõhiseid lahendusi

ÜHINE TEEKOND → Hinda riske → Sea prioriteedid → Kavanda lahendused → Rakenda → Seira ja kohanda

Ootame Hiiumaa valla aukodaniku ja Hiiu maakonna teenetemärgi kandidaate!

Hiiumaa vald kutsub esitama ettepanekuid inimeste kohta, kelle panus meie kogukonna arengusse on olnud eriliselt silmapaistev.

Hiiumaa valla aukodanik

Aukodaniku nimetus on kõrgeim tunnustus, mida vald saab oma elanikele anda. See omistatakse füüsilisele isikule väljapaistvate teenete eest Hiiumaa valla ja kohaliku kogukonna hüvanguks.

Aukodaniku tiitlit saab anda vaid Hiiumaa vallas registreeritud elanikule. Tunnustus antakse üle pidulikult Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel.

Hiiu maakonna teenetemärk

Teenetemärk on tunnustus isikule, kes on oma pikaajalise silmapaistva tegevusega või eeskujuga oluliselt panustanud Hiiu maakonna arengusse või toonud maakonnale laiemat tuntust ja au.

Hiiumaa valla tänukiri

Tänukirja andmise eesmärk on tunnustada füüsilisi või juriidilisi isikuid, kellel on olnud silmapaistvaid teeneid valla arengus.

Ettepanekuid ootame kuni 15. detsembrini.

Rohkem infot ning varasemalt tunnustatud isikute nimekiri: vald.hiiumaa.ee/tunnustused

HIIUMAA VALLAVALITSUS

HIIG+ KUTSUB TÄISKASVANUID HARIDUSTEED JÄTKAMA

17. novembril algasid Hiiumaa gümnaasiumis ja rakenduslikus kolledžis projekti TAHE (täiskasvanute tasemeõppes osalemise toetamine) raames matemaatika- ja eesti keele kursused, mis aitavad vähemalt 18-aastastel õppijatel pooleli jäänud haridusteed jätkata.

Ootame kursustega liituma täiskasvanuid, olenemata sellest, kas õpingute jätkamisega on juba alustatud, alles planeeritakse või ei ole edasised valikud veel selged! **Kursused on osalejatele tasuta ja liituda võib igal ajal!**

Lisainfo projekti kohta leiab HIIG+ kodulehelt, Anni Kingsepp: 55 657 506 või Külli Jesmin: kyllijesmin@hiigpluss.edu.ee

Projekti TAHE eesmärk on tuua õppima täiskasvanuid, kellel puudub põhi- või keskharidus.

HIIG+ pakutavad täiendkoolitused

Hiiumaa giidide täienduskursus, keelekursused, catering ja turismiteenindus, keevituskursused, krohvimise ja viimistluse alused, nutika väikemaja energialahendused, arvutikoolitused (CAD, Excel, Canva, AI), mereliste ruumiandmete analüüs, kaluri- ja väikelaevakoolitused.

Koolitused toimuvad Kärdlas kolledži (HUPS) majas, Suuremõisa lossis ja palgikojas.

Registreeruda saab ja rohkem infot leiab: www.hak.edu.ee/et/taiendusoppe/koolituskalender

DETAILPLANEERING

Hiiessaare külas asuva Sassi kinnistu detailplaneeringu planeeringuala muutmine

Hiiumaa vallavalitsuse 04.11.2026 korraldusega nr 558 vähendati Hiiessaare külas asuva Sassi kinnistu detailplaneeringu (AA Arhitektid OÜ töö nr DP21-01) planeeringuala ja määrati planeeringuala suuruseks ligikaudu 1,4 ha.

Planeeringuala vähendamise põhjuseks on asjaolu, et olemasolevale Sassi kinnistu õuealale on Hiiumaa vallavalitsuse 29.10.2025 korraldusega nr 583 juba väljastatud projekteerimistingimused ning Pühalepa valla osa Suuresadama-Kärdla piirkonna üldplaneeringuga määratud detailplaneeringu kohustusega alale jääb ainult kavandatav uus krunt. Seetõttu käsitletakse Sassi kinnistu planeeringualana ainult uut kavandatavat krunti.

Hiiumaa vallavalitsuse korraldusega saab tutvuda ametiasutuse lahtiolekuajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla linn, Hiiumaa vald) ja Hiiumaa valla dokumendiregistris.

DEMENTSUSEGA INIMESTE LÄHEDASTE TUGIGRUPP
14. detsembril kell 17.00 Kärdla kultuurikeskuses, Rookopli 18.

Tugigrupist saab osa võtta ka **veebi vahendusel!**
Kui sinu lähedasel on mäluhäire või mõni dementsuse vorm ning sa vajad selles nõu ja toetust, siis oled oodatud tugigruppi.

Tugigruppi juhivad **Hanna-Stiina Heinmets ja Monika Suuster.**
Eelregistreerimine: hsheinmets@gmail.com või tel 5563 6076.
Üritus on osalejatele tasuta.

HIIUMAA SOTSIAALKESKUS

Kõrgessaare päevakeskus

- esmaspäeviti kell 11 ***line*-tants**
- esmaspäeviti kell 12.30 **seeniortants**
- esmaspäeviti kell 14 **tervisevõimlemine**
- teisipäeviti kell 9.30 **toolitants**
- teisipäeviti kell 14 **lauluansambel**
- kolmapäeviti kell 11 ***line*-tants**
- kolmapäeviti kell 12.30 **seeniortants**

Kõik huvilised on oodatud liituma meie tegevustega!

- 1. detsembril alates kella 10-st **psühhoterapeutiline nõustamine** ja psüühiline tugi kõigile Hiiumaa elanikele, esmasel registreerimisel helistada Katrinile tel 5333 9472
- 3. detsembril kell 10 **arvutiõpe algajatele 9**
- 4. detsembril kell 10 **mälutreening** „Harjutused aju aktiivsena hoidmiseks“
- 4. detsembril kell 13 **käsitööring**
- 5. detsembril kell 15 Tartu ülikooli **väärikate ülikooli Hiiumaa loeng** „Kuidas elada võimalikult pikka ja tervislikku elu, kui olla juba 60+?“ Kärdla kultuurikeskuses, lektor Tartu ülikooli rahvatervishoiu kaasprofessor Taavi Tillmann, tegevust kaasrahastab Euroopa Liit
- 7. detsembril kell 9.30 **mälumäng**, üldvõit- ja väljaselgitamine
- 8. detsembril alates kella 10-st **psühhoterapeutiline nõustamine** ja psüühiline tugi kõigile Hiiumaa elanikele, esmasel registreerimisel helistada Katrinile tel 5333 9472
- 10. detsembril kell 10 **arvutiõpe algajatele 10**, algajate grupi viimane
- 10. detsembril kell 13 **käsitööring**
- **11. detsembril** tantsijate väljasõit
- 17. detsembril **väljasõit Käina ujulasse**, ujulas viibimine kell 11–13, vesivõimlemine kell 11, juhendaja Helin Kääramees, jõusaali kasutamine, osalustasu 6 eurot, transport: kell 10 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, kell 10.25 Kärdla
- 19. detsembril kell 18 **jõulupidu** Kõrgessaare vaba aja keskuses (tervisemajas)
- 22. detsembril alates kella 12-st **psühhoterapeutiline nõustamine** ja psüühiline tugi kõigile Hiiumaa elanikele, esmasel registreerimisel helistada Katrinile tel 5333 9472
- 29. detsembril alates kella 10-st **psühhoterapeutiline nõustamine** ja psüühiline tugi kõigile Hiiumaa elanikele, esmasel registreerimisel helistada Katrinile tel 5333 9472
- 29. detsembril **väljasõit** Tohvri hooldekodusse ja Samaaria hooldekodusse, esinemine ja osalemine töötoas, buss Kärdlast kell 8.40, Laukalt kell 9 ja Viskoosast kell 9.05

Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all. Saab mõõta vererõhku. Eelnevalt kokku leppida Innaga, tel 505 2292.
Lisainfo: Katrin, tel 5333 9472
Jälgi Facebookis ka lehte „Kõrgessaare Päevakeskus“.

Emmaste päevakeskus

- 2. detsembril **külastame Tohvri hooldekodu**, kus ka lõunastame, registreerimine: Eve, tel 5376 4040
- 3. detsembril kell 14 **arvutikoolitus**
- 9. detsembril kell 11 **mälutreening**
- 10. detsembril kell 14 **arvutikoolitus**
- 16. detsembril kell 13.30 **jõulupidu** Emmaste Teemajas
- teisipäeviti kell 11.30 **toolitants**, välja arvatud 6. oktoobril
- kolmapäeviti kell 11 **jututuba**
- kolmapäeviti kell 11 **käsitööring** Emmaste vaba aja keskuses, juhendaja Kaili Saarna
- esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 9 **võimlemisring**, kontakt Õie Aedma, tel 5850 5915

Hellamaa perekeskus

- 1. detsembril kell 12 **saavad kokku** Pühalepa Lustilised
- 1. detsembril kell 14–16 võtame osa Käinas **jõusaali- ja ujumistrennist**
- 3. detsembril kell 18.30 **zumba videotreening**
- 8. detsembril kell 12 **saavad kokku** Pühalepa Lustilised
- 8. detsembril kell 14–16 võtame osa Käinas **jõusaali- ja ujumistrennist**
- 9. detsembril kell 18.30 **zumba videotreening**
- 10. detsembril kell 18 **mälumänguõhtu** piparkoogiga
- 15. detsembril kell 17 **memme-taadi jõuluõhtu**, osavõtust anna teada 11. detsembriks tel 5694 1961
- 17. detsembril kell 13 **Pühalepa Vanameeste jõululõuna**
- 17. detsembril kell 18.30 **zumba videotreening**

Käina päevakeskus

- 1. detsembril kell 11 **võimlemine**, juhendaja Helgi Taelma
- 2. detsembril kell 10 **aju aktiviseerimine**, juhendaja Helin Kääramees
- 4. detsembril kell 13 **toidupäästmise töötuba** „Kõrvits, aga mitte ainult marineeritult“, juhendaja Siiri Kaldma, töötuba rahastab sotsiaalministeerium Roheline Vald MTÜ strateegilise partnerluse meetme kaudu
- 7. detsembril kell 10 Ülle Mänd ja Jana Tammeveski tutvustavad projekti **„Hiiumaa tervise- ja heaoluvõrgustiku mudel“** (TERVIK)
- 8. detsembril kell 11 **võimlemine**, juhendaja Helgi Taelma
- 9. detsembril kell 10 **jõulukeeksi küpsetamine** Tea Martini juhendamisel
- 11. detsembril kell 10 **lauakaunistuse töötuba** „Maagilised jõulud“, juhendaja Evelyn Pähn
- 14. detsembril kell 10 **vestlushommik**, külas Hiiumaa volikogu esimees Anu Pielberg
- 15. detsembril kell 11 **võimlemine**, juhendaja Helgi Taelma
- 16. detsembril kell 10 **kuuseehte valmistamine** Irina Tammise juhendamisel
- 18. detsembril kell 13 **jõulupidu**, eelregistreerimine hiljemalt 11. detsembriks tel 5307 7353, osalustasu 5 eurot

Kärdla päevakeskus

- esmaspäeviti kell 15 **bridžiklubi**
- teisipäeviti kell 15 **väljasõit Käina ujulasse**, registreerimine päevakeskuses või tel 463 2161
- kolmapäeviti kell 9.30 **toolitants**
- 1. detsembril kell 11 **Kärdla juhatus**
- 4. detsembril kell 11 **käsitöö- ja meisterdamisring**
- 10. detsembril kell 11 **vestlusring**, tähistame adventi ja jõule
- 16. detsembril kell 15 Kärdla **väärikate jõulupidu** Ratturi talus, registreerimine päevakeskuses

Täpsem info üritustest: kardlapaevakeskus.blogspot.com ja päevakeskuse infotahvlil.

Omastehooldajad

- 26. novembril kell 15 **omastehooldajate päev** Sõnajalas
- 17. detsembril kell 15 **omastehooldajate jõulupidu**

Kontakt: Raili Mägi, tel 5308 1035

HIIUMAA VALD MÜÜB ENAMPAKKUMISEL KOLM KINNISVARAOBJEKTI

Hiiumaa vallavalitsus korraldab varakeskus.ee keskkonnas avalikud elektroonilised enampakkumised Kärdlas asuva Mängudemaja, Vabaduse tänava korteri ning Hellamaa külas asuva Teeääre kinnistu müügiks.

- **Mängudemaja – Nuutri tn 21, Kärdla**

Hoone üldine seisukord on rahuldav. 2019. aastal soojustati hoone EAS-i toel ning vahetati katus. Kinnistu sihtotstarve on 100% ühiskondlike ehitiste maa.

Enampakkumise alghind on **130 000 eurot.**

- **Ühetoaline korter – Vabaduse tn 56-2, Kärdla**

Renoveerimist vajav korter asub 1955. aastal kasutusele võetud kolmekorterilises elamus. Korteri üldpind on 23,1 m² ning selle koosseisu kuuluvad esik-koridor, üks tuba, köök ning WC ja duširuum. Veevarustus on tsentraalne ja sooja vee saamiseks on paigaldatud boiler. Kinnistu sihtotstarve on 100% elamumaa.

Enampakkumise alghind on **23 920 eurot.**

- **Teeääre kinnistu – Hellamaa küla**

Kinnistul paikneb renoveerimist vajav laohoone, mis pakub võimalusi lao, töökoja või väiketootmise arendamiseks. Kinnistu asub maalähedases keskkonnas, Heltermaa sadam ja Kärdla jäävad mõlemad ligikaudu 14 kilomeetri kaugusele. Kinnistu sihtotstarve on 100% tootmismaa.

Enampakkumise alghind on **23 920 eurot.**

Enampakkumisel osalemine: kõik kolm enampakkumist toimuvad lihtoksjonina varakeskus.ee keskkonnas ning **lõppevad 30. novembril 2026 kell 13.00.**

Osalemiseks tuleb luua varakeskus.ee keskkonnas konto ning kasutada kehtivat Smart-ID-d, Mobiil-ID-d või ID-kaarti. Objektide täpsemad kirjeldused ning enampakkumise ja lepingu tingimused on avaldatud vastavate objektide kuulutustes aadressil www.varakeskus.ee.

Mandrile ja Saaremaale ühistranspordiga

Kui on soov või vajadus ühistranspordiga mandril käia, siis üldjuhul kasutatakse selleks GoBusi või Lux Expressi kaugliine. Vähem on teada, et nii mandril kui ka Saaremaal saab käia autota, kasutades Hiiumaa, Läänemaa või Saaremaa maakonnaliine ja nõudebusse, mis võimaldavad jõuda sadamatesse ning sealt edasi soovitud sihtkohta.

Nõudebussiga Rohukülast Haapsallu

Rohuküla sadamast viib reisijad Haapsallu nõudebuss nr 1A, mis teenindab kõiki laevareise, kui sõit on eelnevalt tellitud.

Nõudebussi tellimiseks tuleb hiljemalt eelmisel õhtul kell 18 helistada telefonil 612 0063. Pilet maksab 2 eurot. Nõudebussiga saab sõita ka vastupidises suunas ehk Haapsalust Rohuküla sadamasse.

Samal marsruudil sõidab, küll harvemini, ka tavaliin nr 1.

Bussiga saab ka Saaremaale

Saaremaale sõitmiseks saab kasutada Hiiumaa maakonnaliinibusse, millega pääseb Sõru sadamasse. Triigi sadamast omakorda on võimalik bussiga edasi sõita Leisi, Kuressaare ja teistesse Saaremaa piirkondadesse.

Osa Saaremaa bussiliine teenindab Triigi sadamat ainult ettetellimisel. Sõidu tellimiseks tuleb võtta ühendust GoBusi dispetšeriga telefonil 631 0262 või 5295 603.

Hiiumaa maakonnaliinide kohta saab täpsemat infot Hansabussi Hiiumaa esindusest telefonil **5855 8338**. Kõnedele vastatakse tööpäeviti kell 6–22. Samal numbril saab tellida ka Hiiumaa maakonnaliinide nõudepõhiseid sõite.

Sõiduplaanid leiab veebist

Ühistranspordiga reisi planeerimiseks tasub kasutada veebilehte **www.peatus.ee**, kust leiab busside sõiduplaanid ja saab otsida sobivaid ühendusi. Hiiumaa maakonnaliinide sõiduplaanid on kättesaadavad ka valla kodulehel **vald.hiiumaa.ee** rubriigis „Ühistransport ja ühendused“.

Kuna sõiduplaanid võivad muutuda, tasub need enne reisi üle kontrollida. Samuti tuleb arvestada, et osa bussiliine sõidab ainult kindlatel nädalapäevadel või ettetellimisel.

Parvlaevade sõiduplaanid ja piletite info leiab veebilehtedelt **www.praamid.ee** (Heltermaa–Rohuküla) ja **www.veeteed.ee** (Sõru–Triigi).

SÜNDMUSED

N, 26. november
- kell 10–15 **Hiiumaa metsaseltsi praktiline õppepäev** koostöös Husqvarnaga, Soera, tasuta. Lisainfo ja registreerumine aadressil aira.toss@erametsaliit.ee
- kell 19–21 **täiskuu kakao ja gongirännak Viscosas**, Viscosa Kultuuritehas, 30 €

R, 27. november
- kell 10 **Hiiumaa kino „Mind ei ole sinuta“**, Kärdla kultuurikeskus
- kell 12–16 **Hiiumaa hariduspäev 8. ja 9. klassi õpilastele** Käina huvi- ja kultuurikeskuses. Õppimisvõimalusi tutvustavad Hiiumaa gümnaasium, Haapsalu kutsehariduskeskus, Kuressaare ametikool, Pärnu kutsehariduskeskus ja Luua metsanduskool
- kell 17–18.30 **Urmas Suklese raamatu „Haapsalu linnapea uskumatud seiklused“ esitlus** Kärdla linnaraamatukogus
- kell 18.30–20 **kundalini jooga avatud tund** Kassaris, Kassari rahvamaja, 10 €
- kell 19 **Hiiumaa kino „Billie ja võlumaailm“** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 21 **Hiiumaa kino „Mind ei ole sinuta“** Kärdla kultuurikeskuses

L, 28. november
- kell 10.30–12 **kundalini jooga avatud tund** Kärdla Nukuteatris

P, 29. november
- kell 10–14 **hiline hommikusöök, jõulupärja töötuba ja lastekino filmiga „Eia jõulud Tondikakul“** Viscosa Kultuuritehases
- kell 11–13 **Aktiivse Alguse liikumispühapäev** Hiiumaa spordikeskuses
- kell 15 **Hiiumaa kino „Mind ei ole sinuta“** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 17 **I advendi tähistamine Kärdla keskväljakul**. Esinevad Tt-stuudio tantsijad ja HIIG+ poisteansambel, süüdatakse jõulukuuse tuled
- kell 17–18 **esimese advendiküünla süütamine Käina kiriku pargis**
- kell 18 **Hiiumaa kino „Billie ja võlumaailm“** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 18–19 **Kärdla baptistikoguduse I advendi kontsert**, esineb Canticum Novum, Kärdla Baptistikoguduse palvela, Kabeli 3, tasuta
- kell 18.30–19 **I advendi tähistamine Kõrgessaare vaba aja keskuses**
- kell 19–21 **I advendi tähistamine Emmaste keskuses**

DETSEMBER

T, 1. detsember
- 1.–11. detsembrini on avatud Käina huvi- ja kultuurikeskuse ning Kärdla noortekeskuse **noorte omaalgatusfondi talvevoor**. Lisainfo: kainakultuur.hiiumaa.ee/noorte-omaalgatusfond
- kell 17 **Kärdla kultuurikeskuse maaliringi näituse avamine**, Kärdla kultuurikeskus

K, 2. detsember
- kell 12 **Hiiumaa kino „Mind ei ole sinuta“** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 17 **Hiiumaa kino „Billie ja võlumaailm“** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 18–19 kontsert **„Mozart 270“**, Kärdla kultuurikeskus. Esinevad Kai Kallastu (sopran) ja Andrus Kallastu (klaver). Pilet kohapeal 20 €, eelmüügist 15 €, pensionäridele eelmüügist Kärdla kultuurikeskuses 10 €. Piletid Kärdla kultuurikeskuses ja Piletimaailmas
- kell 19 **Hiiumaa kino „Mind ei ole sinuta“** Kärdla kultuurikeskuses

R, 4. detsember
- 4.–5. detsembril **jõululaat** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 19–21 **saalipetanki TERKA CUP 2027** Kõrgessaare vaba aja keskuses

L, 5. detsember
- **Hiiumaa glögikohvikute päev**, üle Hiiumaa
- **Jõululaat** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 12 jõulupärja valmistamise töötuba Orjaku külamajas
- kell 13–14 **Viscosa kirjanduskohtumine Valdur Mikitaga** Viscosa Kultuuritehases
- kell 18–20 **filmi „Üksinda kodus“ ühisvaatamine** Hiiumaa Pruuliko- ja Restos, tasuta

P, 6. detsember
- kell 11–12.30 **kepikõnni ühistreening Kärdla matkarajal**, kogunemine Kärdlas Tiigi tänava lõpus, tasuta
- kell 12 **jõuluetendus „Tipi ja Topi seiklus“** Kärdla nukuteatris. Etendus kestab 35 minutit, pärast etendust mängud ja tegevused pärakapikkudega
- kell 13.30–14.30 **advendikontsert „J. S. Bachi motetid“** Kärdla kirikus. Kammerkoor Collegium Musicale, ansambel Floridante, dirigent Endrik Üksvärav.
- kell 18.30–20.30 **II advendi valguse- ja heliränna kakaoga** Kärdla nukuteatris. Tseremooniat viivad läbi Marit Tuisk ja David Lepp, pilet 25 €

T, 8. detsember
- kell 16 **Käina huvikooli kunstiosakonna jõulutrall** põhiõppe õpilastele, Käina huvi- ja kultuurikeskus

K, 9. detsember
- kell 17.30 **Käina huvikooli kunstiosakonna jõulutrall ettevalmistusklassidele**, Käina huvi- ja kultuurikeskus
- kell 18 **salongiõhtu „Helgi Põllo kodugalerii“**, Hiiumaa muuseumi Pikk Maja, pilet 13 €, kook ja kohv

N, 10. detsember
- kell 9–17 **Käina noortekeskuse AI-koolitus „Loovkood“** 13–19-aastastele noortele, Käina kool, tasuta. Koolitusel katsetatakse tehisaru tööriistu ning arendatakse disaini- ja programmeerimisoskusi. Koolitaja Kristjan Kesküla (Kungla Stuudio). Kohtade arv piiratud. Registreerimine: johanna.oll@hiiumaa.ee
- kell 18 **Käina huvikooli tantsuosakonna kontsert**, Käina huvi- ja kultuurikeskus, tasuta
- kell 18–19.30 **mälumänguõhtu**, Hellamaa perekeskus

R, 11. detsember
- kell 16–19 **HIIG+ jõululaat**, Kärdla keskväljak. Jõululaulud, õpilasfirmade toodete müük, võimalus lõkkel vorste grillida ja muud tegevused

L, 12. detsember
- kell 10–15 **talvine käsitöö- ja omatoodangu laat** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 10.30–12 **akrojooga peredele** Hiiumaa spordikeskuses
- kell 12 **Toidupanga tänuüritus** Käina huvi- ja kultuurikeskuses. Esineb Laikrete perebänd, tasuta.
- kell 18–19.30 **„Jõuluaeg on teel“ – Maarja-Liis Ilus ja Joel-Rasmus Remmel** Kärdla kirikus, tasuta.
- kell 18–20 **filmi „Üksinda kodus“ ühisvaatamine** Hiiumaa Pruuliko- ja Restos

P, 13. detsember
- kell 11–12.30 **kepikõnni ühistreening Kärdla matkarajal**, kogunemine Kärdlas Tiigi tänava lõpus, tasuta
- kell 11–13 **Aktiivse Alguse liikumispühapäev** Hiiumaa spordikeskuses
- kell 17.30 **Käina huvikooli muusikaosakonna kontsert** Käina Huvi- ja Kultuurikeskuses, tasuta

T, 15. detsember
- kell 18 **HIIG+ jõulugala „HIIG+TV“** Kärdla kultuurikeskuses
- kell 18 **ujumisvõistluste karikasari „Aasta ujuja 2026/2027“** Käina spordikeskuses
- kell 18–19.30 **luutsinapäeva tähistamine – muusika, sõna ja kunstinäitus „Vaikuse võlud“** Kärdla muusikakoolis, tasuta

K, 16. detsember
- kell 16 **Käina huvikooli õpilaste jõulupidu** Käina Huvi- ja Kultuurikeskuses
- kell 18.30 **Tt-stuudio jõulukontsert „Jõuluõhtu memme juures“** Kärdla kultuurikeskuses, pilet eelmüügist Kärdla kultuurikeskuses 5 €

N, 17. detsember
- kell 18 **HIIG+ jõulukontsert „Jõuluks koju“** Kärdla kirikus. Esinevad HIIGi segakoor, kogukonnakoor, ansamblid ja solistid. Kõlab luule jõuludest, eemal- ja kodusolemisest

R, 18. detsember
- **Hiiumaa kino „Düün: kolmas osa“** Kärdla kultuurikeskuses. Seansi kellaaeg täpsustamisel
- kell 16–20 **jõulumaa Villalaos**, Kärdla Villaladu
- kell 19–21 **Viscosa Bingo**, Viscosa Kultuuritehas

L, 19. detsember
- kell 10–14 **jõulumaa Villalaos**, Kärdla Villaladu
- kell 9.30 ja 11 **Hiiumaa valla koduste laste jõulupidu** Kõrgessaare vaba aja keskuses. Osalemisest teatada hiljemalt 15. detsembriks. Lisainfo: lisette.suve@hiiumaa.ee, tel 5303 2263
- kell 18 **Kõrgessaare piirkonna jõulupidu** Kõrgessaare vaba aja keskuses
- kell 18–20 **filmi „Üksinda kodus“ ühisvaatamine** Hiiumaa Pruuliko- ja Restos, tasuta

P, 20. detsember
- kell 11–12.30 **kepikõnni ühistreening Kärdla matkarajal**, kogunemine Kärdlas Tiigi tänava lõpus, tasuta
- kell 19–21 **Komöödiateatri etendus „Valede võrgus“** Kärdla kultuurikeskuses. Piletid Piletilevis, Piletimaailmas ja Kärdla kultuurikeskuses

T, 22. detsember
- kell 10–12 **väikelaste mänguhommik** Kõrgessaare vaba aja keskuses

L, 26. detsember
- kell 18–19.15 **Eleryn Tiidu ja Jüri Pootsmanni akustiline teise jõulupüha kontsert**, Kärdla kirik, 30–35 €
- kell 18–20 **filmi „Üksinda kodus“ ühisvaatamine** Hiiumaa Pruuliko- ja Restos, Kärdla, tasuta

P, 27. detsember
- kell 11–12.30 **kepikõnni ühistreening Kärdla matkarajal**, kogunemine Kärdlas Tiigi tänava lõpus, tasuta
- kell 15–16.30 **pühadevahe pärast lõuna lugude, luule ja muusikaga** Orjaku sadama külamajas

K, 30. detsember
- kell 14–16 **pühadevahepidu Louluidlaste Seltsiga** Kärdla Nukuteatris. Lisainfo: Helen, tel 5650 4126 või Kersti, tel 5650 7180

NÄITUSED

SA HIIUMAA MUUSEUMID

HIIUMAA MUUSEUMI PIKK MAJA
- Avatud E–R 10–17 ja L 10–15
- Kunstinäitus „**Kunst hiidlase kodus – Helgi Põllo kodugalerii**“ (kuni 13.12.2026)
- Kunstinäitus **„Vaibavalgel. Tiiu Valdma 80“** (alates 14.12.2026)
- Näitus „**Hõbehiidlased – Hiiumaa fotograafia ajalugu**“
- Püsinäitus „**Kärdla: rootsi küla, saksa alev, eesti linn**“
- Avatud meenepood ja laste mängutuba

SÕRU MUUSEUM
- Avatud R–L kl 11–16.
- Näitused: **„Eesti tuletornid postmarkidel 1995–2025, Meremuuseumi kunstnik Roman Matkiewicz 60“, „Mootorpurjeka Alar kirev elulugu“.** Püsinäitus **„Taasleitud asjad“.**

KÄRDLA KULTUURIKESKUSE GALERII
- Detsembris – **Kärdla kultuurikeskuse maaliringi tööde näitus**

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne
Toimetaja: Triinu Rajasalu, tel 5470 0607
Kujundus ja küljendus: MK Meedia OÜ
Trükikoda: Printall
Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel.
Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 10. kuupäevaks: info@hiiumaa.ee.